

Försvarsutskottets betänkande

1978/79:23

med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser anslag m. m. för budgetåret 1979/80 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde och propositionen 1978/79:138 jämte motioner

I betänkandet behandlas förslag som regeringen – efter föredragning av försvarsministern, statsrådet Lars De Geer – har förelagt riksdagen i propositionerna 1978/79:100 bilaga 7 och 1978/79:138 (försvarsdepartementet). Vidare behandlas motionerna 1978/79:250, 251, 353, 354, 421–424, 504, 592, 594, 595, 693, 694, 696, 865, 867, 1217, 1219, 1784, 1785 och 1793 – som väcktes under den allmänna motionstiden – samt motionerna 1978/79:2241, 2242, 2253, 2254, 2271, 2296 och 2297, väckta med anledning av propositionen 1978/79:138. En sammanställning av alla motionsyrkanden finns i bilaga 1.

Näringsutskottet har avgett yttrande över propositionen 1978/79:138 jämte motioner. Yttrandet fogas till betänkandet som bilaga 2.

1. Säkerhets- och försvarspolitiken

Regeringen har i propositionen 1978/79:100 bilaga 7 – i det följande kallad budgetpropositionen – (s. 9–12) berett riksdagen tillfälle att yttra sig över vad föredragande statsrådet har anfört om säkerhets- och försvarspolitiken.

Föredragande statsrådet

Försvarsministern redovisar sin bedömning av den internationella utvecklingen under det senaste året och lämnar förslag om inriktningen av säkerhets- och försvarspolitiken.

Den politiska avspänningsprocess som i flera år har kännetecknat förhållandet mellan de båda supermakterna och militärblocken utgår från en ömsesidig önskan att befästa samlevnaden i fred och undvika varje utveckling som kan leda till ett för båda parter förödande kärnvapenkrig. Avspänningsprocessen har dock inte följts av någon minskning av vare sig kärnvapenstyrkor eller konventionella styrkor. Kärnvapenkapprustningen fortsätter och även de konventionella vapnen genomgår en snabb teknisk utveckling.

Föredragande statsrådet redogör också för förhandlingarna beträffande nedrustning m. m. under det gångna året.

De mest akuta konflikthärdarna i världen finns enligt statsrådets mening alltjämt i Mellersta Östern, södra och östra Afrika samt Indokina. Beträffande

vårt närområde uttalar han att den militära uppbyggnad som har skett på Kolahalvön och de successiva förändringarna i de marina styrkeförhållandena på Nordkalotten främst bör ses i ett globalt strategiskt sammanhang. De påverkar dock även situationen i Norden. Från våra grannländer har på nytt getts uttryck för den viktiga roll som en fast svensk utrikes- och försvarspolitik spelar för att vidmakthålla stabiliteten i det nordiska området.

Beslut har fattats om att från den 1 juli 1979 utvidga det svenska territorialhavets bredd från 4 till 12 nautiska mil. Detta innebär vissa fördelar från svensk försvarssynpunkt i fred och under neutralitetstillstånd men också vissa ökade förpliktelser.

Sammanfattningsvis anser försvarsministern att utvecklingen under det gångna året inte ger anledning till någon förändring av Sveriges säkerhets- och försvarspolitik.

Motionerna

1978/79:594 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt avser yrkandena 1 och 10, nämligen

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den svenska säkerhetspolitiken,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning rörande civilmotstånd.

1978/79:595 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt avser yrkandena 2 och 3, nämligen

2. att riksdagen uttalar sig för omedelbara nedskärningar och inskränkningar av den militära verksamheten i enlighet med vad som föreslagits i motionen,

3. att riksdagen med ändring i propositionen 1978/79:100 beslutar om en sänkning av försvarskostnaderna för budgetåret 1979/80 med minst 2 miljarder kronor.

1978/79:694 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) såvitt avser yrkandena

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för försvarspolitik som anges i motionen,

2. att riksdagen i enlighet härmed uttalar sig för en minskning av försvarskostnaderna med 50 procent.

1978/79:867 av Evert Svensson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning i syfte att skapa förutsättningar för ett forskningsprogram om civilmotstånd.

1978/79:1217 av Gösta Bohman m. fl. (m) såvitt avser yrkandena 1 och 3, nämligen

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad

som i motionen 1978/79:1108 anförs om säkerhets- och försvarspolitiken.

3. att riksdagen beslutar att insatserna för försvarsinformation ökas.

1978/79:1785 av Sven Johansson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhänga att en utredningsgrupp tillsätts med uppgift att göra en allmän översyn av försvarets inriktning och resursanvändning.

Utskottet

1977 års försvarsbeslut (prop. 1976/77:74, FöU 1976/77:13, rskr 1976/77:311) innebär att Sveriges säkerhetspolitik – som syftar till att bevara landets frihet och oberoende – kommer till uttryck i den alliansfria politiken, stödd av ett folkligt förankrat totalförsvar, och i strävandena att minska riskerna för krig och konflikter i världen. Vår säkerhetspolitik formas genom en samverkan mellan utrikespolitiken, försvarspolitiken, vår politik i internationella nedrustningsfrågor, handelspolitiken och biståndspolitiken.

Den svenska försvarspolitiken syftar till att försvaret vid en konflikt i Europa mellan stormaktsblocken skall ha sådan styrka, sammansättning och beredskap att hot, påtryckningar eller angrepp mot Sverige inte av någon kan bedömas vara lönsamt. Totalförsvaret har i så fall den önskade fredsbevarande förmågan. Totalförsvaret är ett uttryck för vår vilja att slå vakt om nationens säkerhet och oberoende. Det är därför en hela folkets angelägenhet och bygger på att varje medborgare efter förmåga bidrar till landets försvar.

Kombinationen av en fast, förtroendeingivande utrikespolitik och ett efter våra förhållanden starkt försvar skall inge omvärlden respekt för Sveriges neutralitetsvilja och förmåga att stå emot påtryckningar och andra aggressiva handlingar. Det måste stå klart för alla att vi dels för en konsekvent alliansfri politik som syftar till neutralitet i händelse av krig i vår omvärld, dels målmedvetet skapar sådana försvarsresurser som ingen kan bortse från i ett krigsläge. Våra långsiktiga försvarsbeslut är ett uttryck för denna målmedvetenhet.

Motionerna 595 (vpk) och 694 (apk) innehåller yrkanden om en väsentlig förändring av försvarspolitiken. Den militära delen av totalförsvaret föreslås bli kraftigt beskuren. Yrkanden i samma motioner om att 1978 års försvarskommitté skall inrikta sitt arbete på sådana förändringar har nyligen avslagits av riksdagen (FöU 1978/79:14). Liksom tidigare anser utskottet att ett militärt försvar av det slag som skisseras i motionerna inte skulle motsvara de krav som vår säkerhetspolitik ställer. Motionsyrkandena bör avslås.

Säkerhets- och försvarspolitiken tas också upp i partimotionerna 594 från socialdemokraterna och 1217 (1108) från moderata samlingspartiet.

Socialdemokraterna betonar i sin motion att det finns starka skäl för vårt land att intensifiera insatserna för en fredlig utveckling i världen. Som viktiga delar i en konfliktavvärjande och fredsbevarande säkerhetspolitik anges en fast och alliansfri utrikespolitik, en aktiv biståndspolitik och en handelspolitik

som med beaktande av kraven för vår försörjningsberedskap kan utformas för att överbrygga klyftor mellan nationer. Till säkerhetspolitiken hör också ett totalförsvar. Stabiliteten i vår del av världen främjas av att Sverige har ett efter våra förhållanden starkt och balanserat totalförsvar. Totalförsvaret skall – tillsammans med säkerhetspolitikens övriga instrument – genom sin sammansättning och styrka kunna avhålla från hot och angrepp men också kunna möta sådana. I försvarsplaneringen måste beaktas olika tänkbara situationer som vårt land kan ställas inför.

I motionen 594 framhålls att den allmänna värnplikten kan ge det militära försvaret bredd och kvalitet men också är en viktig garanti för att försvarsmakten blir föremål för folklig insyn, kontroll och påverkan. Vidare påpekas att totalförsvaret inte kan undantas från samhällsekonomisk och statsfinansiell bedömning. Eftersom det enligt motionärerna krävs en stark sparsamhet beträffande försvarsutgifterna förordar de en annan omfattning och avvägning av resurserna till totalförsvaret. Grundläggande för försvarsviljan är enligt deras uppfattning att det för landet som helhet förs en politik som återvinner framtidstron, återskapar tryggheten i det svenska samhället och stöder samhällssolidariteten.

Moderata samlingspartiet betonar i sin motion sambandet mellan inrikespolitiken och utrikespolitiken. Säkerhetspolitiskt lever vi – trots vår alliansfrihet – i ett tillstånd av starkt beroende av supermakterna. Våra möjligheter att med utsikt till framgång hävda vår neutralitet i händelse av krig eller kris i vår omvärld beror till mycket stor del på balansen mellan dessa. På samma sätt som händelser utanför vårt land omedelbart griper in i vår vardag, påverkar inhemska förhållanden möjligheterna att hävda våra intressen och våra ideal utanför Sveriges gränser. Den politiska stabiliteten i Sverige och uppslutningen bakom huvuddragen i vår utrikes- och försvarspolitik har en väsentlig betydelse när det gäller att övertyga omvärlden om vår beslutssamhet att i alla lägen verkligen leva upp till våra deklarationer.

Utvecklingen mot ett beroende mellan stater och regioner innebär enligt motionärerna att kraven på vår utrikes-, försvars- och handelspolitik i framtiden kommer att skärpas väsentligt. Motionärerna motiverar och stryker under den svenska alliansfria politiken. Beträffande den s. k. nordiska balansen hävdas att de grundläggande dragen i den säkerhetspolitiska bilden i det nordeuropeiska och nordatlantiska området under senaste årtiondena har undergått en genomgripande förändring. Området har successivt kommit att spela en alltmer central roll i de båda supermakternas strategiska tänkande. Den politiska och militära bevakningen av Norden har intensifierats. Detta behöver enligt motionärerna inte medföra att stabiliteten rubbas. Men det kräver – framhåller motionärerna – ett aktsamt, bestämt och målmedvetet utrikes- och försvarspolitiskt agerande från alla nordiska länders sida. Med sin alliansfrihet och sitt läge mitt i Norden är Sveriges ansvar då inte mindre än andra nordiska länders.

I motionen 1217 framhålls vidare att det är ett starkt svenskt intresse att

principerna i slutakten från konferensen om säkerhet och samarbete i Europa i Helsingfors 1975 förs vidare till praktisk politik i alla berörda länder. Sverige bör ge ett aktivt stöd åt Förenta nationerna och bedriva en realistisk nedrustningspolitik. Den bör ha sin utgångspunkt i säkerhetspolitiken. Strävan bör vara att komma med förslag som är sakligt underbyggda och politiskt realistiska. Det kan finnas anledning att i ökad utsträckning rikta uppmärksamheten mot rustningssituationen i Europa och i Nordeuropa.

Utskottet anser att inriktningen av säkerhets- och försvarspolitik enligt 1977 års försvarsbeslut bör gälla även i fortsättningen. I partimotionerna 594 (s) och 1217 (m) yrkas att riksdagen skall göra särskilda uttalanden i ämnet. Enligt utskottets mening har utvecklingen sedan riksdagen senast tog ställning i denna fråga (FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240) inte varit sådan att det är motiverat med några särskilda uttalanden. Motionsyrkandena bör avslås.

I motionen 1785 (c) förordas en allmän översyn av försvarets inriktning och resursanvändning. Utskottet påminner om att 1978 års försvarskommitté kan sägas ha till uppdrag att göra en sådan översyn. Motionen bör avslås.

I motionerna 594 (s) och 867 (s) finns yrkanden om utredning rörande s. k. civilmotstånd. Enligt motionen 594 bör man, parallellt med annat utredningsarbete som kan beröra civilmotstånd, klarlägga förutsättningarna för ett genomförande av sådant motstånd. Även enligt motionen 867 bör en kunskapsuppbyggnad kunna ske utan hinder av andra undersökningar. Motionärerna efterlyser ett forskningsprogram om civilmotstånd.

Frågan om innebörden och värdet av civilmotstånd behandlades av riksdagen senast i samband med 1977 års försvarsbeslut. Utskottet framhöll (FöU 1976/77:13 s. 24) att enbart ett vapenlöst motstånd vore helt otillräckligt som stöd för vår säkerhetspolitik. Däremot skulle det kunna komma i fråga som komplement till väpnat försvar. Utskottet ansåg att de folkrättsliga förutsättningarna för icke-militära motstandsformer behövde klarna innan ett särskilt utredningsarbete kunde påbörjas.

Utskottet har inhämtat att frågan om civilmotstånd och om fortsatt utredningsarbete kring detta behandlas av 1978 års försvarskommitté (jfr FöU 1977/78:19 s. 4–5) som avser att beröra den redan i sitt första delbetänkande sommaren 1979. Något uttalande från riksdagens sida är därför inte påkallat.

Motionen 1217 (m) innehåller ett yrkande om att insatserna för försvarsinformation skall ökas. I denna del hänvisar utskottet till riksdagens beslut vid riksmötet 1976/77 (FöU 1976/77:13 s. 28–29 och 32, rskr 1976/77:311). Genom beslutet anmodades regeringen att låta se över mål och medel beträffande informationen om vår säkerhetspolitik och försvarspolitik. Regeringen har ålagt 1978 års försvarskommitté att göra översynen. På kommitténs uppdrag studeras dessa frågor av en särskild expertgrupp. Kommittén räknar med att lämna ett särskilt betänkande i ämnet under våren 1980.

Utskottet anser liksom tidigare att det i fred behövs en allsidig information om vår omvärld och vår säkerhetspolitik samt om säkerhetspolitikens mål, medel och möjligheter. Det är önskvärt att varje vuxen medborgare har någon kännedom om den svenska säkerhetspolitiken och om syftet med totalförsvaret. Eftersom det pågår utredningsarbete bör riksdagen nu inte göra något ytterligare uttalande. Motionen 1217 bör därför avslås i denna del.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna 1978/79:595, yrkandena 2 och 3, och 1978/79:694, yrkandena 1 och 2, om minskning av försvarskostnaderna m. m.,
2. att riksdagen med avslag på motionerna 1978/79:594, yrkandet 1, och 1978/79:1217, yrkandet 1, lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anført om säkerhets- och försvarspolitikerna,
3. att riksdagen avslår motionen 1978/79:1785 om en allmän översyn av försvarets inriktning och resursanvändning,
4. att riksdagen avslår motionerna 1978/79:594, yrkandet 10, och 1978/79:867 om utredning rörande civilmotstånd,
5. att riksdagen avslår motionen 1978/79:1217, yrkandet 3, om insatserna för försvarsinformation.

2. Verksamheten inom det militära försvaret under budgetåret 1977/78

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 18–26) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anført om verksamheten inom det militära försvaret under budgetåret 1977/78.

Utskottet

Myndigheterna har enligt utfärdade anvisningar lämnat årsredovisningar för budgetåret 1977/78. I propositionen lämnas en sammanfattande redogörelse för hur myndigheternas uppgifter har genomförts och tilldelade resurser använts samt om orsakerna till eventuella störningar i den planerade verksamheten.

Utskottet har inte något att erinra med anledning av vad försvarsministern har anført om verksamheten inom det militära försvaret under budgetåret 1977/78 och hemställer

att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

3. Verksamheten inom det militära försvaret under budgetåret 1978/79

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 27) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om verksamheten inom det militära försvaret under budgetåret 1978/79.

Utskottet

Verksamheten under innevarande budgetår bedrivs enligt de riktlinjer som finns angivna i propositionen 1977/78:100 (FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240).

Utskottet har inte något att erinra med anledning av vad försvarsministern har anfört om verksamheten inom det militära försvaret under budgetåret 1978/79 och hemställer

att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

4. Det militära försvarets fortsatta utveckling

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 60–78) föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för det militära försvarets utveckling som föredragande statsrådet har angett.

Under denna punkt behandlas också planeringsfrågor som föredragande statsrådet har tagit upp i propositionen 1978/79:138 om vissa anslagsfrågor m. m. rörande försvaret.

Föredragande statsrådet

Grunderna för det militära försvarets fortsatta utveckling fastställdes genom 1977 års försvarsbeslut (prop. 1976/77:74 bil. 1, FöU 1976/77:13, rskr 1976/77:311). Försvarsministern anser att dessa grunder alltjämt skall ligga fast. Han berör därefter kostnadsutvecklingen och myndigheternas planering samt uttalar att ambitionerna i försvarsbeslutet inte kan till alla delar fullföljas i den ekonomiska nivå som har angetts i beslutet. Det blir nödvändigt att uppskjuta viss verksamhet som i försvarsbeslutet var avsedd att genomföras eller påbörjas under den period som beslutet omfattar. Hans bedömning, att planernas materiella innehåll sannolikt överstiger vad som kan visa sig möjligt att realisera, utmynnar i slutsatsen att man måste iaktta stor försiktighet när det gäller nya utgiftsåtaganden. Det är, uttalar försvarsministern, angeläget att behålla en hög grad av handlingsfrihet inför nästa försvarsbeslut.

Försvarsministern tar härfter ställning till utvecklingen av avvägningsprogram och funktioner. Vid redogörelsen i budgetpropositionen berörs bl. a.

- antalet moderniserade infanteribrigader
- infanteriförbandens operativa rörlighet
- handlingsfrihet att organisera s. k. mekaniserade brigader
- utveckling av en ny lätt pansarvärnsrobot
- anskaffning av tunga pansarvärnsrobotar
- hemvärnets modernisering
- anskaffning av sjörobotar med medellång räckvidd
- materiel för minröjningsförband
- utveckling och anskaffning av u-båtar av typ A 17
- värnpliktsutbildningen
- ökad samverkan och medinflytande
- tillgång på befäl i krigsorganisationen
- de frivilliga försvarsorganisationerna
- personalfrågor
- förtidsavgången av flygförare till flygbolagen
- utvecklingen av antalet anställda inom försvaret
- åtgärder för att motverka kostnadsstegringarna inom fredsorganisationen
- rationaliseringsverksamheten och försvarets rationaliseringsinstituts roll
- utveckling av datamaskinstödda informationssystem
- finansieringsform vid anskaffning av datamaskinutrustning
- långsiktiga förändringar inom försvarsmaterielindustrin
- den ekonomiska planeringsramen för perioden 1979/80–1983/84.

I propositionen 1978/79:138 behandlas frågan om framtida anskaffning av attack- och skolflygplan samt berörs vissa robotfrågor. Försvarsministern uttalar att ingenting har kommit fram som ger anledning till annan avvägning mellan det militära försvarets olika delar än den som lades fast genom 1977 års försvarsbeslut. Det finns därför inte några förutsättningar för att göra sådana omplaneringar inom försvarsmakten att en utveckling av flygplan B3LA kan genomföras utan att planeringsramen för det militära försvaret höjs väsentligt. Utveckling och anskaffning av detta flygplan bör därför enligt försvarsministerns mening inte komma i fråga.

Som framgår av propositionen (s. 30–33) har regeringen även övervägt en variant av flygplan B3LA med benämningen SK 38/A 38. Enligt försvarsministern pekar den analys som har gjorts inom regeringskansliet på att ett genomförande av detta projekt kräver betydande framtida ramhöjningar, om inte försvarsmakten samtidigt omstruktureras kraftigt. Långsiktiga och omfattande ekonomiska åtaganden från statsmakternas sida för försvaret är nödvändiga om flygplan SK 38/A 38 skall få rum i en balanserad försvarsstruktur. Vid en samlad bedömning kan försvarsministern inte finna det försvarbart att statsmakterna binder sig för att utveckla ett projekt som kan komma att äventyra förutsättningarna för att på lång sikt upprätthålla ett balanserat försvar. Han förordar därför att det pågående arbetet med att utveckla flygplan SK 38/A 38 avbryts.

I propositionen orienterar försvarsministern om sin syn på behovet av studier och undersökningar innan man kan ta ställning till kvarstående frågor om utveckling och anskaffning av nya flygplan. Beslutet att inte utveckla och tillverka flygplanen B3LA eller SK 38/A 38 medför enligt hans mening att nuvarande organisation för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem bör omprövas och minskas. Strukturuomvandlingen bör påbörjas snarast. Härvid är det nödvändigt att samordna resurserna inom industrin, förvaltningen och de militära verkstäderna. Personalminskningar blir nödvändiga. Inom den statliga sektorn berörs främst försvarets materielverk, försvarets forskningsanstalt, flygtekniska försöksanstalten och förenade fabriksverken.

Försvarsministern anmäler att han också avser att ta upp frågan om relationerna mellan försvarets materielverk och industrin i ett vidare perspektiv. Detta rör inte endast anskaffningen av flygmateriel.

Motionerna

Beträffande planeringsfrågor behandlar utskottet följande motioner, varav de tre förstnämnda väcktes under den allmänna motionstiden och övriga med anledning av propositionen 1978/79:138.

1978/79:594 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt avser yrkandet 2 att riksdagen godkänner de riktlinjer för det militära försvarets fortsatta utveckling som angetts i motionen.

1978/79:693 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att frågan om "samhällstjänst" för både män och kvinnor blir föremål för överväganden, bl. a. från jämställdhetssynpunkt.

1978/79:1217 av Gösta Bohman m. fl. (m) såvitt avser yrkandet 2 att riksdagen beslutar att ett nytt lätt attackplanssystem utvecklas och tillverkas inom landet.

1978/79:2241 av Gösta Bohman m. fl. (m) såvitt avser yrkandet 3 att riksdagen som sin mening uttalar att de operativa krav för attackflygersättning som lades fast i 1977 års försvarsbeslut samt i flygindustrikommitténs betänkande ligger fast.

1978/79:2242 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen med ändring av propositionen 1978/79:138 beslutar att allt utvecklingsarbete av flygplan JA 37 till nya versioner, A 20 eller andra, omedelbart avbryts,

2. att riksdagen beslutar att frågan om lätta attack- och skolflygplan löses enligt i motionen angivna riktlinjer,

3. att riksdagen som sin mening uttalar att fortsatt anskaffning av JA 37 Viggen avbryts efter andra delserien,

4. att riksdagen hos regeringen begär att ett program för omställning från militär till civil produktion inom krigsmaterielindustrin snarast utarbetas,

5. att riksdagen uttalar att personalen vid Saab-Scania under omställningsprocessen till annan produktion skall garanteras anställning vid företaget.

1978/79:2253 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. godkänner de riktlinjer för den framtida flygplansanskaffningen som angivits i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om robotindustriell verksamhet m. m.,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet beträffande flygplansindustrins m. m. framtida struktur,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet rörande försvarets materielverk.

1978/79:2254 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en plan för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin i enlighet med vad som anförts i motionen.

1978/79:2271 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att utvecklingen av projektet SK 38/A 38 skall fullföljas.

1978/79:2296 av Georg Danell (m) och Per-Olof Strindberg (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att nu ytterligare låta utreda organisation och uppgifter för försvarets materielverk.

1978/79:2297 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att studierna och utvecklingsarbetet rörande flygplansanskaffningen under 1980-talet i fortsättningen i första hand skall inriktas på en anskaffning av ett nytt skol- och övningsplan med attackförmåga i enlighet med vad som har anförts i motionen,

2. att begära att regeringen låter närmare belysa problemen i samband med eventuell svensk import av militära flygplan från utlandet,

3. att slutgiltigt beslut om antalet Jaktviggen i den svenska flygvapenorganisationen skall anstå till 1982 års försvarsbeslut,

4. att begära att regeringen låter närmare belysa kostnaderna för underhållsorganisationen för Viggensystemet, om nytillverkningen av flygplan upphör i Sverige,

5. att begära att regeringen inom ramen för en statlig flygkommission låter utforma förslag till en strategi på lång sikt för svensk flygindustri med sikte på att få till stånd ökad produktion av flygplan, flygplansdelar och närbesläktade produkter för civilt bruk och på så sätt bevara utvecklad teknologi och trygga sysselsättningen.

Beträffande personalfrågor behandlar utskottet följande motioner.

1978/79:250 av Ulla Ekelund (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om försvarets personalpolitik.

1978/79:421 av Erik Glimnér m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att frågan om utvärdering av genomförda strukturförändringar inom försvarsmakten snarast utreds samt att förslag lämnas till ev. framtida åtgärder i enlighet med motionens syften.

1978/79:423 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m, s, c, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående behovet av förstärkning av personalvårdsresurserna inom armén.

Beträffande värnpliktsutbildning m. m. behandlar utskottet följande motioner.

1978/79:251 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt avser yrkandena 4–6, nämligen

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförandet av förslagen i betänkandet Utökad värnpliktsinflytande,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om påskyndande av värnpliktsinflytandekommitténs arbete,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet kring utbildningsfrågor.

1978/79:696 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt avser yrkandena 1–3 och 5–6, nämligen

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om att den särskilda militära bestraffningsrätten avskaffas,

2. att riksdagen uttalar sig för att full yttranderätt och fullständiga fackliga rättigheter för de värnpliktiga i enlighet med motionens riktlinjer måste införas,

3. att riksdagen uttalar sig för att arbetstiden för de värnpliktiga förkortas och regleras i enlighet med vad som anges i motionen,

5. att riksdagen uttalar sig för att den militära sjukvården "civiliseras" i enlighet med motionens riktlinjer,

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande att de civila bestämmelserna för arbetarskydd skall gälla utan inskränkningar också inom den militära sektorn.

Utskottet

Planeringsfrågor

Utveckling och anskaffning av materiel måste ske enligt långsiktiga planer. För många objekt går lång tid från beställningen till utvecklingsarbetets avslutande eller leveransen av materiel. Verksamheten inriktas med hjälp av beställningsbemyndiganden medan dess takt skall bestämmas av tillgången på betalningsmedel.

Skillnaden mellan dittills lämnade bemyndiganden och anvisade betalningsmedel vid en viss tidpunkt kallas bemyndigandeskuld. Förhållandet mellan bemyndigandeskulden vid budgetårsskifte och tillgången på betalningsmedel – inkl. prisregleringsmedel – under budgetåret före budgetårsskiftet kallas bemyndigandekvot.

Försvarsministern behandlar i budgetpropositionen de ekonomiska förutsättningarna för planering och framhåller som angeläget att behålla en hög grad av handlingsfrihet inför nästa försvarsbeslut. Ett uttryck för graden av handlingsfrihet finns i förhållandet mellan lämnade beställningsbemyndiganden och anvisade medel för utveckling och anskaffning av materiel. Bemyndigandekvoterna behandlades i samband med 1977 års försvarsbeslut. Utskottet (FöU 1976/77:13 s. 70–71) anförde att en ökning av bemyndigandeskulder och bemyndigandekvoter är naturlig vid ett nytt försvarsbeslut och framhöll att den genomsnittliga kvoten borde minska under de närmaste åren. Frågan har även berörts vid riksmötet 1977/78 (FöU 1977/78:19 s. 9–10) och under det nu pågående riksmötet (FöU 1978/79:12).

Utskottet har sammanställt uppgifter om bemyndigandeskulder och bemyndigandekvoter i enlighet med följande tabell. För tid efter den 30 juni

Utveckling och anskaffning av materiel (bemyndigandeskulder i milj. kr.)	Armé- förband	Marin- förband	Flyg- vapen- förband	Genom- snittlig kvot
Bemyndigandeskuld 1976-06-30	1 767	1 378	3 497	
Bemyndigandekvot samma dag	2,02	3,14	1,92	2,16
Bemyndigandeskuld 1977-06-30	2 516	1 867	3 633	
Bemyndigandekvot samma dag	2,96	4,01	1,91	2,49
Bemyndigandeskuld 1978-06-30	3 026	2 618	6 373	
Bemyndigandekvot samma dag	2,44	4,24	2,88	2,95
Beräknad bemyndigandeskuld 1979-06-30	3 673	1 969	6 365	
Beräknad bemyndigandekvot samma dag	3,64	2,78	2,35	2,71
Beräknad bemyndigandeskuld 1980-06-30	3 715	2 320	6 080	
Beräknad bemyndigandekvot samma dag	3,11	3,04	2,31	2,66

1978 hygger uppgifterna på senaste beräkningar i försvarsdepartementet om fördelning av prisregleringsmedel.

Som framgår av tabellen var den genomsnittliga kvoten 2,95 vid utgången av det första året i försvarsbeslutsperioden och beräknas därefter minska.

Flertalet motioner som utskottet behandlar i detta sammanhang tar upp frågan om framtida anskaffning av attack- och skol-flygplan.

I den socialdemokratiska partimotionen 594, som väcktes under den allmänna motionstiden, framhålls som nödvändigt att riksdagen nu definitivt tar ställning och säger ett slutgiltigt nej till en svensk utveckling av ett lätt attack/skolflygplan. Annars finns det, menar motionärerna, en betydande risk för att vi inte kan behålla principen med värnpliktssystemet.

Den försvarsekonomi som förordas i motionen 594 medför att det militära försvaret kommer att förfoga över mindre anslag. Enligt motionärerna skärper detta kravet på en god planering. En fortsatt begränsning av antalet anställda inom försvaret betecknas som ofrånkömlig. Säkerhetspolitiska, tekniska och ekonomiska motiv talar enligt motionen för att ännu mer än tidigare omstrukturera det militära försvaret till ett folkförsvär, som tar till vara de möjligheter som den tekniska utvecklingen ger.

I partimotionen 1217 (m) – även den väckt under allmänna motionstiden – förordas att ett nytt lätt attackplanssystem utvecklas och tillverkas inom landet. Enligt motionärerna är B3LA att föredra framför såväl A 20 som SK 38/A 38. I ett val mellan A 20 och SK 38/A 38 innebär dock det senare projektet att flertalet av de operativa och ekonomiska fördelar som B3LA innebär kan uppnås och det är därför, enligt motionärerna, att föredra framför A 20.

I motionen 1217 hävdas att en civil svensk flygindustri inte är möjlig utan militär produktion och att sådan produktion inte är möjlig mer än under ett kortare övergångsskede utan stöd av egen utvecklingsverksamhet. Ett beslut att lägga ned den svenska flygplanutvecklingen innebär på sikt en allvarlig försvagning av vårt försvar i dess helhet och förlust av de teknologiskt mest avancerade delarna av vårt näringsliv.

Partimotionen 2241 (m) innehåller yrkanden om beställningsbemyndigande för utvecklingsarbete för SK 38/A 38, om anslag till Flygvapenförband: Forskning och utveckling som överstiger regeringens förslag med ca 242 milj. kr. samt om ett uttalande av riksdagen som bekräftar tidigare bedömningar angående attackflygets betydelse för invasionsförsvaret.

Motionärerna anser att flygplanfrågan måste ses i det säkerhetspolitiska sammanhang som perspektivplanen för det militära försvaret, etapp 1, beskriver. Om vårt framtida försvar skall kunna fylla en väsentlig säkerhetspolitisk funktion så måste det enligt motionärerna innehålla ett betydande inslag av förband med hög beredskap, stor rörlighet och betydande slagkraft.

Härvid behövs ett starkt flygvapen och inom det ett slagkraftigt attackflygplan.

Enligt moderata samlingspartiet visar överbefälhavarens redovisning och de ytterligare uppgifter som därefter har kommit fram, att det är möjligt att inrymma en utveckling och produktion av SK 38/A 38-systemet inom båda de ekonomiska ramar som överbefälhavaren har jämfört med. Det tillskott över den fiktiva ramen 2 om ca 600 milj. kr. under tolv år, som ÖB ursprungligen angav, kan enligt motionärerna sannolikt helt reduceras genom borttagande av vissa kostnader för avveckling av flygindustrin och genom en samordning av marinens och flygvapnets anskaffning av en framtida sjömålsrobot.

Om ett balanserat försvar skall kunna upprätthållas i framtiden krävs enligt motionen 2241 successiva höjningar av den nominella ramen för att bevara försvarets köpkraft. Detta innebär inte att försvarsutgifternas belastning på samhällsekonomin ökar, utan den kommer med all sannolikhet att fortsätta minska i alla de nivåer som har studerats i perspektivplaneringen.

Vänsterpartiet kommunisterna hävdar i partimotionen 2242 att ett beslut om avbrytande av allt utvecklingsarbete för flygplan B3LA/SK 38/A 38 är en första nödvändig anpassning till en annan försvarsstruktur för Sverige. Flygvapnets roll i det nationella försvaret måste radikalt omprövas. Stora, dyrbara flygplanssystem ger enligt motionärerna inte den försvarseffekt som motsvarar kostnaderna. Vi bör därför snarast avveckla alla medeltunga flygplan av typ Viggen och dess eventuella efterföljare. Ytterligare utvecklingsarbete på JA 37 i denna riktning bör skyndsamt avbrytas. Flygplanet SAAB 105 bör kunna användas för lätta attackdivisioner. För flygindustrin kommer att bli nödvändigt med en snabb omställning från militär till civil produktion. För detta krävs ett särskilt program.

I den socialdemokratiska partimotionen 2253 noteras med tillfredsställelse att regeringens förslag i flygplanfrågan nära ansluter till den linje som socialdemokraterna har drivit i flera år. I motionen tillstyrks därför att man avbryter alla utvecklingsarbeten på B3LA och SK 38/A 38. Det kommer enligt motionärerna inte att finnas utrymme för nya kostsamma utvecklingsprojekt beträffande flygplan. De fortsatta studierna bör enligt motionärerna utgå från att man utnyttjar de kostnader som har lagts ner i Viggensystemet samtidigt som man gör ansträngningar för att skaffa ett svensktillverkat skolflygplan som kan förses med lämplig beväpning. Ökad vikt bör läggas vid olika inhemska robotprojekt. För att skaffa sysselsättning till de anställda i flygplanindustrin krävs betydligt större insatser än som har redovisats av regeringen. Motionärerna föreslår ökade satsningar på den tekniska forskningen. Arbetet med en omstrukturering av flygindustrin bör enligt deras mening bedrivas snabbt och under parlamentarisk medverkan.

I motionen 2253 tar man också upp regeringens avsikt att utreda försvarets materielverks framtida roll. Enligt motionärerna bör prövningen gälla hur man skall kunna organisera en samordnande funktion för att beställa och

upphandla försvarsmateriel. De förordar att arbetet sker i en offentlig utredning.

I partimotionen 2254 (s) yrkas att riksdagen begär en plan för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin.

I motionen 2271 (m) understryker man att en kvalificerad svensk försvarsindustri har betydelse för trovärdigheten av den alliansfria utrikespolitiken. Motionärerna ställer frågan om det är möjligt att i ett krisläge importera sådana flygplan som vi behöver. Med hänvisning också till näringspolitiska och samhällsekonomiska synpunkter anser motionärerna att riksdagen bör uttala att utveckling av projektet SK 38/A 38 skall fullföljas.

Motionen 2296 (m) syftar till att pågående omorganisation och utredningsarbete beträffande försvarets materielverk först måste avslutas innan man fattar beslut om nya översyner.

I centerns partimotion 2297 påpekas att en nedläggning av den svenska flygindustrin medför ett ökat beroende av andra stater, främst stormakter. Samtidigt bortfaller den fond av avancerat teknologiskt kunnande som en egen flygindustri alltid utgör. Enligt motionärerna behöver Sverige ett starkt svenskt luftförsvar med kvalificerat jaktflyg. Vidare behövs attackflyg, som förenar hög beredskap med möjligheter till snabb insats mot mål i luften, till sjöss och på marken.

Enligt motionärerna är det omöjligt att på grundval av propositionen 138 avgöra vilken lösning på flygplanfrågan som folkpartiregeringen slutgiltigt tänker sig. Huvudalternativet måste enligt motionärerna vara att fortsätta att inom landet försöka utveckla ett lätt flygplan som fyller 1980-talets behov. Det redan genomförda utredningsarbetet visar att det inte går att rymma vare sig A 20, B3LA eller SK 38/A 38 inom den nuvarande försvarsramen. Motionärerna föreslår därför att de fortsatta studierna och utvecklingsarbetet inriktas på en anskaffning av ett nytt lätt skol- och övningsplan med attackförmåga. Flygplanet bör vara ännu enklare än B3LA och SK 38/A 38. För att hålla nere utvecklingskostnaderna bör planet kunna baseras delvis på erfarenheter från flygplan SAAB 105 (SK 60), delvis på det arbete som redan har lagts ner på ett nytt attack- och skolflygplansystem. Man bör sträva efter att bl. a. sjömålsrobot skall ingå i utrustningen. För att planet skall kunna utnyttjas i attackuppdrag måste det kunna förses med erforderliga motmedel.

Frågan om vilka flygplan som skall ersätta det medeltunga flygplanet AJ 37 (Attackviggen) och skolflygplanet SK 60 när de går ut ur organisationen har utretts i flera omgångar. Utredningsarbetet har särskilt inriktats mot att undersöka möjligheterna att utveckla och anskaffa ett inhemskt lätt attack- och skolflygplan. Medel har också anvisats för utvecklingsarbeten härför. I propositionen föreslås nu att pågående arbete med att utveckla flygplanen B3LA och SK 38/A 38 – som är en variant av B3LA – avbryts. Samma uppfattning finns i de socialdemokratiska partimotionerna 594 och 2253.

Partimotionerna 1217 (m) och 2241 (m) samt motionen 2271 (m) syftar till att utvecklingen av flygplan SK 38/A 38 tvärtom skall fullföljas. Enligt utskottets mening är det inte försvarbart att statsmakterna binder sig för att utveckla projekt som kan komma att äventyra förutsättningarna för att på lång sikt upprätthålla ett balanserat försvar. Utskottet ansluter sig därför till uppfattningen att pågående utvecklingsarbeten med B3LA och SK 38/A 38 skall avbrytas. Berörda yrkanden i motionerna 1217, 2241 och 2271 bör enligt utskottets mening avslås.

Det är nödvändigt att nu lägga fast vissa bestämda riktlinjer för statsmakternas fortsatta handlande i flygplanfrågan.

Beträffande Viggensystemet framhålls i propositionen 1978/79:138 att möjligheterna till och konsekvenserna av alternativ med varierande antal Jaktviggendivisioner och divisioner med vidareutvecklade Jaktviggen bör granskas i den fortsatta planeringen. Det anförs vidare att det är nödvändigt att undersöka om någon form av vidareutvecklad Jaktviggen kan fylla ett väsentligt operativt behov på en godtagbar ekonomisk nivå. Till dess att detta har klarlagts bör enligt propositionen visst utvecklingsarbete på Jaktviggen fortgå under budgetåret 1979/80. I motionen 2253 (s) anförs att de fortsatta studierna bör utgå ifrån att i Viggensystemet nedlagda resurser utnyttjas, antingen genom en vidareutveckling av Jaktviggen eller genom en förlängning av Jaktviggenserien. Det sägs vidare i motionen att det bör vara fråga om ett begränsat studie- och utvecklingsarbete.

En naturlig handlingslinje är att utnyttja de resurser som redan har lagts ned i Viggensystemet. Utskottet delar uppfattningen i propositionen och i motionen 2253 (s) att det därvid måste bli fråga om ett begränsat studie- och utvecklingsarbete. En vidareutveckling av Jaktviggen till flygplan A 20 med den kvalitet som överbefälhavaren har funnit önskvärd från operativa utgångspunkter kan alltså inte komma i fråga. Utskottet konstaterar att något beslut om det slutliga antalet Viggensflygplan inte bör fattas nu. Flygplan till 8 divisioner har beställts, varav ett visst antal med avbeställningsmöjlighet. Ställningstagande till ytterligare beställningar eller eventuell avbeställning behövs inte under budgetåret 1979/80. Det är heller inte påkallat att – som föreslås i motionen 2297 (c) – särskilt besluta om hur länge frågan om antalet Jaktviggen skall lämnas öppen. I det fortsatta studiearbetet bör belysas frågan om hur många Viggendivisioner som det är tekniskt och ekonomiskt möjligt att anskaffa samt frågan om det är lämpligt med en viss begränsad modifiering av Jaktviggen och i så fall för hur många divisioner. Det slutliga antalet jakt- och attackdivisioner får avgöras när de ytterligare studier som regeringen uppdragit åt överbefälhavaren att göra redovisats och när industrins kostnadsåtaganden klarlagts. Utskottet tillstyrker att man under 1979/80 fortsätter en viss utveckling av Jaktviggen för att möjliggöra attackbeväpning.

Beträffande skolflygplan konstateras i propositionen 1978/79:138 att flygvapnet har behov av nya skolflygplan under senare delen av 1980-talet

eller början av 1990-talet. Det bör enligt propositionen prövas om dessa flygplan också kan ges en beväpning. I motionen 2253 (s) sägs att huvuduppgiften för skolflygplanet är utbildning men att det dock bör kunna förses med lämplig beväpning. Det anförs vidare att en anskaffning av det behövliga antalet skolflygplan bör ske inom landet. En möjlighet som enligt motionen ter sig naturlig är att på nytt ta upp arbetet med att modernisera flygplan 105 för denna uppgift.

I fråga om flygvapnets behov av nya skolflygplan konstaterar utskottet – mot bakgrund bl. a. av de ekonomiska analyser som har angetts i propositionen – att huvuduppgiften för detta plan måste vara behovet för utbildningsändamål. Detta tillsammans med det begränsade ekonomiska utrymmet leder fram till slutsatsen att studier som innebär en mera omfattande nyutveckling av inhemska plan inte kan komma i fråga. Utskottet anser det vara önskvärt att skolflygplanet liksom nu kan ges viss beväpning men att detta inte bör vara styrande för planets utformning.

Regeringen har den 5 april 1979 utfärdat kompletterande anvisningar avseende det militära försvarets planering för perioden 1980/81 – 1984/85. Överbefälhavaren får därvid i uppdrag att undersöka frågan om anskaffning av beväpnade skolflygplan. Utgångspunkten är behovet av flygplan för utbildningsändamål. Överbefälhavaren bör enligt anvisningarna pröva om beväpnade sådana flygplan kan fylla ett väsentligt operativt behov på godtagbar ekonomisk nivå. Som ett alternativ skall redovisas en anskaffning vid svensk industri av ett nytt skolflygplan med viss beväpning. Som ett andra alternativ skall förutsättas ett skolflygplan med mycket begränsad beväpning och till ett antal som begränsas av utbildningsuppgiften. Vidare skall ett referensalternativ med ett obehäpnat skolflygplan redovisas.

I det beslutsunderlag rörande systemen B3LA och SK 38/A 38 som tagits fram av myndigheterna förutsätts att utbildningsuppgiften löses med hjälp av ett kombinerat lätt attackflygplan/skolflygplan. Något underlag som kan ligga till grund för beslut nu rörande utformningen av ett beväpnat skolflygplan föreligger inte, vare sig vad gäller den operativa användningen eller de ekonomiska förutsättningarna. Det är därför inte möjligt att nu ta ställning till den närmare utformningen av ett skolflygplan. Detta är – som framgår av propositionen – heller inte nödvändigt eftersom en ersättning av nuvarande skolflygplan inte behövs förrän tidigast i slutet av 1980-talet. Utskottet kan konstatera att planeringsdirektiven till överbefälhavaren leder till att statsmakterna får ett tillräckligt beslutsunderlag avseende alternativa skolflygplanssystem. Synpunkterna i motionen 2253 (s) bör därmed vara tillgodosedda.

Utskottet erinrar om att 1978 års försvarskommitté bl. a. har till uppgift att granska alternativa möjligheter till anskaffning av jaktflygplan, luftvärnsrobotar och andra luftförsvarskomponenter samt att lämna förslag om den framtida avvägningen mellan skilda åtgärder för luftförsvar. I del 1 av den senaste perspektivplanen för det militära försvaret har överbefälhavaren

redovisat vissa synpunkter i dessa frågor. Regeringen har i sitt uppdrag till överbefälhavaren den 5 april 1979 angett som en utredningsfråga förutsättningarna för en ny flygplanplattform. Utskottet finner det vara värdefullt att överbefälhavaren tar fram ett underlag som närmare belyser frågeställningar som är centrala för luftförsvaret.

Av det sagda framgår att utskottet avstyrker bifall till motionen 2242, yrkandena 1–3 (vpk), liksom till yrkandena 1 och 2 i motionen 2297 (c).

Vad utskottet har anfört om inriktningen av studie- och utvecklingsarbetet för flygvapenförband under nästa budgetår bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I propositionen anmäler försvarsministern (s. 34–35) att han avser att ta initiativ till utredningsarbete dels angående samordning av resurserna för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem, dels beträffande relationerna mellan försvarets materielverk och industrin i ett vidare perspektiv. Dessa frågor tas upp i motionerna 2253 (s), 2296 (m) och 2297 (c).

Näringsutskottet har i sitt yttrande till försvarsutskottet med tillfredsställelse noterat vad som i propositionen 1978/79:138 anförs om den tillämnade utredningen angående samordning av industrins, förvaltningens och de militära verkstädernas resurser för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem. Enligt näringsutskottets majoritet finns inte anledning för riksdagen att – som föreslås i motionen 2253 (s) – ge regeringen närmare anvisningar om hur utredningsarbetet skall bedrivas.

Beträffande resurserna för flygplanssystem instämmer försvarsutskottet i försvarsministerns bedömning att en strukturomvandling är angelägen och bör utredas. Som anges i motionen 2297 (c) är det inte minst fråga om att hålla nere de framtida underhållskostnaderna för Viggensystemet. Utskottet delar uppfattningen i motionen 2253 (s) att utredningen bör bedrivas snabbt och med parlamentarisk medverkan.

Näringsutskottet har i sitt yttrande inte gått in på rollfördelningen mellan försvarets materielverk och industrin i ett vidare perspektiv. I denna del finns det enligt försvarsutskottets mening skäl att samordna kommande arbete med annat utrednings- och organisationsarbete som gäller materielverket och redan pågår. Med hänsyn till betydelsen av dessa frågor är det naturligt att arbetet sker i en offentlig utredning.

Vad utskottet med anledning av propositionen och motionerna 2253, 2296 och 2297 har anfört om kommande utredningsarbete bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Industriministern har i december 1978 tillkallat en delegation för beredning av frågor om civil utnyttjande av flygindustriella resurser m. m. Vidare har regeringen i februari 1979 beslutat att en särskild utredare skall tillkallas med uppdrag att utarbeta långsiktiga alternativa produktions- och sysselsättningsplaner inom de delar av försvarsmaterielindustrin som

inte omfattas av den nämnda delegationens arbete. En utgångspunkt för uppdraget är enligt direktiven riksdagens begäran år 1978 om en planering av alternativ produktion för försvarsmaterielindustrin.

Frågor om omställning från militär till civil produktion tas upp i flera motioner. I partimotionerna från vänsterpartiet kommunisterna (mot. 2242) och socialdemokraterna (mot. 2254) efterlyser man ett program resp. en plan för sådan omställning. Centerpartiet (mot. 2297) önskar att regeringen inom ramen för en statlig flygkommission låter utforma förslag till en strategi på lång sikt för svensk flygindustri.

Näringsutskottets majoritet ansluter sig i denna del till vad som anges i motionen 2253 (s), nämligen att forskning, utveckling och produktion måste inriktas på ett brett register av tekniskt kvalificerade produkter. Enligt näringsutskottets mening svarar endast en sådan planering som begärs i motionen 2254 (s) mot de krav som måste ställas. Till utskottets yttrande i denna del finns två avvikande meningar. I den ena (m, fp) påpekas att riksdagen den 28 mars 1979 på näringsutskottets förslag avslag motionen 1978/79:1005 (vpk) enligt vilken riksdagen skulle hos regeringen begära att ett program skyndsamt utarbetas för civilt utnyttjande av de resurser som kan frigöras genom en nedskärning av krigsmaterielproduktionen. Motionen tog särskilt sikte på flygindustrins situation. Enligt denna avvikande mening har det efter den 28 mars inte inträffat någonting som ger anledning till annan bedömning. Enligt den andra avvikande meningen (c) bör riksdagen ta fasta på vad som anförs i motionen 2297 (c) om att en strategi på lång sikt för den svenska flygindustrin i första hand bör ta sikte på att utveckla produktionen av flygplan och flygplansdelar för civilt bruk.

Försvarsutskottet konstaterar att riksdagen helt nyligen har avslagit motionsförslag om att ett program för övergång från militär till civil produktion skall utarbetas (NU 1978/79:29). Näringsutskottet hänvisade i det sammanhanget till den delegation och den särskilda utredare som skall bearbeta frågor av detta slag.

Enligt försvarsutskottets mening finns det i både motionen 2253 (s) och motionen 2297 (c) synpunkter som utskottet kan biträda. I en strävan att öka inslagen av produktion för civila ändamål är det naturligt att en flygplansindustri i första hand anstränger sig att utveckla produktionen av flygplan och flygplansdelar för civilt bruk. För andra industrier med krigsmaterielproduktion bör man på samma sätt koncentrera sina strävanden mot civila teknikområden där man främst har förmåga och konkurrenskraft. Därtill kommer att industrierna måste göra allvarliga ansträngningar att bredda sin verksamhet mot olika tekniskt kvalificerade produkter. Det har nyligen beslutats om en delegation och en särskild utredare för sådana frågor.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av aktiva samhällseliga insatser på detta område. Det är angeläget att regeringen låter utarbeta ett program för omställning till civil produktion inom flygindustrin. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Liksom näringsutskottet kan försvarsutskottet inte biträda yrkandet i motionen 2242 (vpk) om en anställningsgaranti för personal vid Saab-Scania AB. Detta motionsyrkande bör avslås.

I propositionen påpekar försvarsministern (s. 35) att valet av anskaffningsalternativ för attack- och skolflygplan har stor betydelse även för den svenska industrins förmåga att i framtiden utveckla och tillverka mer kvalificerade robotsystem än lätta pansarvärns- och luftvärnsrobotar. I motionen 2253 (s) förordas att den aktuella frågan om anskaffning av sjömålsrobotar för marinen löses så att man främjar en inhemsk tillverkning av kvalificerade robotar. Vidare önskar motionärerna att riksdagen kommer att föreläggas förslag om den robotindustriella verksamheten på sikt.

Näringsutskottet delar uppfattningen att robotindustriell verksamhet utgör en intressant del av det program för vidgade aktiviteter inom flygplansindustrin som nu förbereds. Sedan flygindustrikommitténs betänkande i ämnet (Ds Fö 1979:1) nu har lagts fram utgår näringsutskottet från att frågan om svensk robottillverkning snarast prövas och att regeringen därefter förelägger riksdagen resultaten av denna prövning. Något särskilt uttalande av riksdagen i enlighet med motionen 2253, yrkandet 2, finner näringsutskottet inte skäl att föreslå.

Regeringen har i dagarna tagit ställning i frågan om anskaffning av sjömålsrobotar för marinen och flygvapnet. Syftet med yrkandet i motionen 2253 (s) synes därigenom vara tillgodosett. Riksdagen bör därför inte göra något uttalande om hur man lämpligen slår vakt om den svenska industrins förmåga att i framtiden utveckla och producera kvalificerade robotsystem eller om när förslag i ämnet bör föreläggas riksdagen. Yrkandet 2 i motionen 2253 (s) bör alltså avslås.

Motionen 693 (m) tar upp frågan om en "samhällstjänst" för både män och kvinnor.

I samband med 1977 års försvarsbeslut underströks att totalförsvaret bör vara så uppbyggt att det är en hela folkets angelägenhet. Varje medborgare bör beredas tillfälle att efter sin förmåga bidra till landets försvar. Gällande lagar om plikttjänstgöring vid beredskap och krig kan sägas innebära att vi under dessa speciella förhållanden tillämpar en form av totalförsvarsplikt. 1978 års försvarskommitté är ålagd att ägna särskild uppmärksamhet åt frågor om plikttjänstgöring och är oförhindrad att överväga även långtgående förändringar. Något utredningsarbete därutöver är utskottet inte berett att förorda med anledning av motionen 693.

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner de riktlinjer för det militära försvarets utveckling som försvarsministern har angett i budgetpropositionen. Detta innebär att utskottet avstyrker bifall till motionen 594, yrkandet 2 i denna del.

Personalfrågor

I budgetpropositionen behandlar försvarsministern vissa personalfrågor i anslutning till en redogörelse för beslutade ändringar av försvarsmaktens fredsorganisation (s. 68–73). Han bedömer att den nettominskning med 3 900 anställda som har satts upp som mål för perioden september 1972 till september 1979 kommer att kunna uppnås. Han anger vidare att överbefälhavaren för perioden mars 1978 till juni 1984 planerar en nettominskning om 3 600 anställda. Överbefälhavaren har uppgett att organisatoriskt underlag saknas för en betydande del av minskningen under periodens senare del och bedömt att personalen under 1980-talet kan behöva minskas i lägre takt än f. n. Försvarsministern biträder den personalplanering som överbefälhavaren har redovisat.

Utskottet har nyligen i betänkandet 1978/79:22 understrukit att det är nödvändigt att dämpa utvecklingen av kostnaderna för fredsorganisationen. Överbefälhavarens strävan efter ytterligare personalminskning ligger i linje med statsmakternas önskemål och kan därför biträdas också av utskottet. Utskottet vill dock understryka att självfallet även andra besparingsmöjligheter inom fredsorganisationen än personalminskningar måste tas till vara.

I motionen 421 (c) uppges att försvarets personalvårdsnämnd i en skrivelse till försvarsministern har behandlat problem för vissa utsatta personalgrupper till följd av personalminskningar och organisationsändringar. Det är enligt motionärerna viktigt att man får en riktig kartläggning och utvärdering av hur personalen upplever de organisationsändringar som har skett och som pågår. Detta bör, anser de, ske genom en särskild utredning som också bör lämna förslag till eventuella framtida åtgärder.

I motionen 423 (m, s, c, fp) framhåller motionärerna att de genomförda personalminskningarna inom försvarsmakten har medfört en ökad belastning främst på personalfunktionen och på personalvårdsorganisationen. Enligt motionärernas mening bör den rimliga bedömningen vara att ju längre och hårdare personalminskningskraven drivs, desto nödvändigare är det med ökade personalvårdsresurser för att kunna bistå och hjälpa de människor som drabbas.

Utskottet anser att i motionerna 421 och 423 behandlas mycket väsentliga frågor. Det är viktigt att problem som drabbar de anställda vid omorganiseringer löses på bästa tänkbara sätt.

För att hjälpa personal inom försvarsmakten i samband med omorganiseringer har olika åtgärder vidtagits. Bl. a. har antalet personalvårdskonsulenter ökats med ca 20 % under de fyra senaste budgetåren. Vidare har försvarets personalnämnd sedan många år tillbaka haft olika möjligheter att på ett smidigt sätt möta personalproblemen i samband med de omfattande organisationsändringar som har skett inom försvarsmakten.

Genom regleringsbrev för budgetåret 1978/79 har försvarsstabens perso-

nalvårdsbyrå fått i uppdrag att inrikta verksamheten mot åtgärder som syftar till att förbättra personalens arbetsförhållanden. Det kan i sammanhanget också erinras om att den skrivelse från försvarets personalvårdsnämnd till regeringen som åberopas i motionen 421 f. n. handläggs inom försvarsdepartementet. Den har remitterats till försvarets personalnämnd, statens personalnämnd och de fackliga huvudorganisationerna som därigenom blir i tillfälle att lägga fram sina synpunkter i frågan.

Utskottet anser en utredning av det slag som föreslås i motionen 421 inte behövas med hänsyn till det arbete med arbetsmiljöfrågor som pågår vid försvarsstabens personalvårdsbyrå och i försvarsdepartementet. Utskottet anser att detta arbete är mycket viktigt. Genom arbetet torde också komma fram underlag för att bedöma de krav på ökade personalvårdsresurser som har förts fram i motionen 423. I avvaktan på resultaten av detta arbete och med hänsyn till vad som redan har gjorts inom området bör riksdagen avslå motionerna 421 och 423.

Motionen 250 (c) tar upp en annan fråga med anknytning till personalpolitiken inom försvarsmakten. Motionärerna ser ett samband mellan å ena sidan det omfattande flyttande som sedan länge har varit förknippat med den militära yrkeskarriären och å andra sidan svårigheterna att rekrytera militär personal och ökningen av förtidsavgångarna bland den anställda personalen. De anser den tidpunkt vara nådd då kravet på rörlighet på allvar ställs mot andra berättigade krav från officersfamiljernas sida. Frågan är, menar de, av sådan vikt att den bör utredas.

Den fråga som motionärerna behandlar har genom de senaste årens samhällsutveckling blivit mycket aktuell. Genom att båda makarna i de flesta familjer numera förvärsarbetar har problemen kring byte av bostadsort blivit större än de har varit tidigare. En ökad tendens att lösa bostadsfrågan genom köp av enfamiljsfastigheter bidrar också till att minska benägenheten att flytta. Den militära organisationen har självfallet inte kunnat vara opåverkad av denna utveckling. Utskottet finner det därför vara naturligt att man beaktar denna ändring i familjens levnadsmönster även vid personalplaneringen inom försvarsmakten och eftersträvar en begränsning av flyttningarna för den militära personalen. Överbefälhavaren har också inför utskottet uppgivit sig vara starkt medveten om den minskade flyttningsbenägenheten och sagt sig komma att beakta de senaste årens erfarenheter vid utformningen av den nya befälsordningen (prop. 1977/78:24, FöU 1977/78:10, rskr 1977/78:179). Det bör i sammanhanget erinras om att överbefälhavaren kommer att få ökade resurser att handlägga personalfrågorna genom den förstärkta personalfunktionen i den nya försvarstabsorganisationen (prop. 1977/78:63, FöU 1977/78:9, rskr 1977/78:174).

Med hänsyn till att det alltså redan finns förutsättningar för att i den framtida personalpolitiken beakta sådana utvecklingstendenser som motionärerna har tagit fasta på anser utskottet det inte nödvändigt med en särskild utredning av dessa frågor. Motionen 250 bör därför avslås. Utskottet vill dock

påpeka att flyttningar till en viss grad torde bli ofrånkomliga även i framtiden för dem som väljer militäryrket. Den kvalificerade personalen måste ges en bred kompetens och erfarenhet genom växlande arbetsuppgifter. Rekryteringen till centrala och högre regionala staber och olika chefsbefattningar inom organisationen medför också behov av flyttningar. Inte minst den militära skolorganisationen förutsätter rörlighet hos den personal som utbildar och utbildas inom denna.

Värnpliktsutbildning m. m.

Motionen 251 (s) innehåller yrkanden som rör de värnpliktigas medinflytande (yrkandena 4–6). Motionärerna anser att det utredningsarbete och den försöksverksamhet inom detta område som den socialdemokratiska regeringen tog initiativet till inte har fullföljts av den borgerliga trepartiregeringen på ett riktigt sätt. Den kommitté som denna regering tillsatte för att utreda hithörande frågor (värnpliktsinflytandekommittén) har enligt deras mening inriktats på fel uppgifter. De anser också att kommittén bör påskynda sitt arbete.

Utskottet behandlade utförligt frågor om de värnpliktigas medinflytande i samband med 1977 års försvarsbeslut (FöU 1976/77:13 s. 60–62). Därvid anförde utskottet bl. a. att det var angeläget att de värnpliktiga ges inflytande över vissa utbildningsfrågor. Även i betänkandet FöU 1977/78:19 (s. 16) uppehöll sig utskottet vid denna fråga. Med hänvisning till bl. a. den arbetande värnpliktsinflytandekommittén avstyrkte utskottet i nämnda betänkanden bifall till socialdemokratiska motionsyrkanden med i huvudsak samma innehåll som de nu aktuella. Värnpliktsinflytandekommittén beräknas redovisa resultatet av sitt arbete under augusti månad innevarande år. Utskottet vidhåller sin uppfattning att resultatet av kommitténs arbete bör avvaktas och avstyrker bifall till motionen 251 i denna del.

Även motionen 696 (vpk) avser frågor med anknytning till förhållanden under värnpliktsutbildningen. Bl. a. yrkas att de värnpliktiga skall få fullständiga fackliga rättigheter (yrkandet 2). Motioner med samma syfte har tidigare i olika sammanhang avslagits av riksdagen (FöU 1975/76:12 och 22, FöU 1976/77:13 s. 58–59 och FöU 1977/78:19 s. 16). Utskottet anser att även beträffande denna fråga bör resultatet av värnpliktsinflytandekommitténs arbete avvaktas och motionsyrkandet avslås.

Motionärerna upprepar också ett tidigare yrkande om förkortning och reglering av timantalet i utbildningsveckorna under de värnpliktigas grundutbildning (yrkandet 3). Utskottet har behandlat denna fråga i bl. a. betänkandet FöU 1976/77:13 (s. 59–60). Utskottet ansåg att faktorer av betydelse för ett normalt sådant timantal borde studeras inom ramen för den utredning om värnpliktsutbildningen som förordades i samma betänkande. 1978 års försvarskommitté har numera fått denna utredningsuppgift. Utskottet anser att frågan bör bedömas mot bakgrund av resultatet av

försvarskommitténs arbete och motionen 696 avslås även i denna del.

Motionen 696 tar också upp en annan tidigare behandlad fråga – den militära sjukvården i fred. Motionärerna anser att den försöksverksamhet med egensjukskrivning som f. n. pågår på förbanden omedelbart bör utvidgas till alla militära enheter. Vidare måste systemet med militära tjänsteläkare enligt motionärerna helt avskaffas och den militära sjukvården ställas under landstingens huvudmannaskap.

Överbefälhavaren har numera föreskrivit att försöksverksamheten med egensjukskrivning skall omfatta all värnpliktig personal. Riksdagen fastställde vidare åren 1977 (prop. 1977/78:139, FöU 1977/78:27, rskr 1977/78:354) vissa riktlinjer för organisationen av försvarsmaktens hälso- och sjukvård i fred, som bl. a. innebar en strävan på sikt mot en organisation av det slag motionärerna förordar (FöU 1977/78:27 s. 6). Utskottet kan alltså konstatera att motionens syfte i denna del redan blivit tillgodosett i viss utsträckning.

I motionen 696 yrkas vidare att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag att den särskilda militära bestraffningsrätten avskaffas (yrkandet 1). Det militära ansvarssystemet överses f. n. av en statlig kommitté. Riksdagen bör i avvaktan på resultatet av översynen avslå motionen även i denna del.

Slutligen innehåller motionen 696 ett yrkande om arbetarskyddets tillämpning på de värnpliktiga. Utskottet erinrar om att riksdagen så sent som hösten 1978 antog den nya arbetsmiljölag (prop. 1976/77:149, SoU 1977/78:1, rskr 1977/78:18), som reglerar bl. a. skyddet för tjänstgörande värnpliktiga. I samband därmed prövades och avslogs motionsyrkanden med i huvudsak samma innehåll som det nu framförda. Motionen 696 bör avslås även i denna del.

Utskottets hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
beträffande *flygplanfrågor m. m.*

1. att riksdagen avslår motionerna 1978/79:1217, yrkandet 2, 1978/79:2241, yrkandet 3, och 1978/79:2271 om beslut eller uttalanden med inriktning på att flygplan SK 38/A 38 skall utvecklas,
2. att riksdagen avslår motionen 1978/79:2242, yrkandena 1–3, om flygplan JA 37 och om framtida anskaffning av attack- och skolflygplan,
3. att riksdagen avslår motionen 1978/79:2297, yrkandet 3, om tidpunkten för slutgiltigt beslut om antalet flygplan JA 37,
4. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:138 och motionerna 1978/79:594, yrkandet 2 i denna del, och 1978/79:2253, yrkandet 1, samt med avslag på motionen 1978/

- 79:2297, yrkandena 1 och 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband under budgetåret 1979/80,
5. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:138 och motionerna 1978/79:2253, yrkandena 3 och 4, 1978/79:2296 och 1978/79:2297, yrkandet 4, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om kommande utredningsarbete,
 6. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:138 och motionerna 1978/79:2242, yrkandet 4, 1978/79:2254 och 1978/79:2297, yrkandet 5, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om ytterligare åtgärder för civilt utnyttjande av industriella resurser,
 7. att riksdagen avslår motionen 1978/79:2242, yrkandet 5, om anställningsgaranti för viss personal,
 8. att riksdagen avslår motionen 1978/79:2253, yrkandet 2, om robotindustriell verksamhet,
beträffande övriga planeringsfrågor
 9. att riksdagen avslår motionen 1978/79:693 om "samhällstjänst" för män och kvinnor,
 10. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:594, yrkandet 2 i denna del, godkänner de riktlinjer för det militära försvarets fortsatta utveckling som föredragande statsrådet har angett,
beträffande personalfrågor
 11. att riksdagen avslår motionen 1978/79:250 om utredning av försvarets personalpolitik,
 12. att riksdagen avslår motionen 1978/79:421 om utvärdering av genomförda strukturförändringar inom försvarsmakten,
 13. att riksdagen avslår motionen 1978/79:423 om förstärkningar av personalvårdsresurserna inom armén,
beträffande värnpliktsutbildning m. m.
 14. att riksdagen avslår motionen 1978/79:251, yrkandena 4–6, om de värnpliktigas medinflytande m. m.,
 15. att riksdagen avslår motionen 1978/79:696, yrkandena 1–3 samt 5 och 6.

5. Förmåner åt värnpliktiga m. fl.

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 79–81) föreslagit riksdagen att

1. antaga i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i familjebidragslagen (1978:520),

2. godkänna vad fördragande statsrådet har förordat om förmåner åt värnpliktiga m. fl.

Motionerna

1978/79:251 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt avser yrkandena 2–3 och 7, nämligen

2. att riksdagen beslutar att dagersättningen höjs med 2 kr. per dag till 16 kr.,

3. att riksdagen beslutar att familjepenningen för barn höjs med 90 kr. per månad till 540 kr. per månad,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för de värnpliktigas särskilda behov.

1978/79:424 av Ivan Svanström (c) och Bengt Bengtsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla att helt fria hemresor för värnpliktiga införs fr. o. m. den 1 juli 1979.

1978/79:504 av Roland Brännström (s) och Lilly Hansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande ersättning vid mönstring.

1978/79:696 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt avser yrkandet 4 i denna del, att riksdagen uttalar sig för att de ekonomiska villkoren för de värnpliktiga förbättras i enlighet med vad som anges i motionen.

1978/79:865 av Lilly Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder i syfte att det särskilda familjebidragssystemet för de värnpliktiga överförs till kommunernas socialnämnder.

1978/79:1784 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) såvitt avser yrkandet 1 att riksdagen beslutar att dagersättningen höjs med 6 kr. per dag till 20 kr.

Utskottet

Inom ramen för gällande system för förmåner till värnpliktiga m. fl. (prop. 1975:37, FöU 1975:18, rskr 1975:195 och prop. 1975/76:134, FöU 1975/76:37, rskr 1975/76:326) har det gjorts successiva förbättringar. Det beslut i detta syfte som riksdagen fattade under föregående riksmöte (prop. 1977/78:100 bil. 7, FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240) ökade de årliga kostnaderna med drygt 37 milj. kr. I budgetpropositionen föreslås förbättringar av värnpliktsförmånerna till en kostnad av 40 milj. kr. för år. Förslagen gäller höjning av dagersättningen och utryckningsbidraget. Även beträffande de

familjesociala förmånerna och de värnpliktigas reseförmåner förordas vissa förbättringar.

Riksdagen har redan beslutat om höjning av uttryckningsbidraget (FöU 1978/79:16, rskr 1978/79:173). Detta utgår fr. o. m. den 1 januari 1979 med 1 500 kr.

Dagersättningen föreslås med hänsyn till det allmänna kostnadsläget höjas från 14 till 15 kr. Detta innebär att den sammanlagda kostnadsersättningen –dagersättningen och tillägg till dagsersättningen – blir (15 + 15) 30 kr. fr. o. m. 231:a t. o. m. 300:e tjänstgöringsdagen. För tjänstgöringstid därefter blir den sammanlagda kostnadsersättningen per dag (15 + 30) 45 kr.

I några motioner föreslås höjningar av dagsersättningen utöver regeringens förslag. I den socialdemokratiska partimotionen 251 yrkas att den höjs med ytterligare 1 kr. till 16 kr. Motionen 696 (vpk) innehåller förslag om en höjning till lägst 30 kr. I motionen 1784 (apk) förordas en höjning till 20 kr. (yrkandet 1).

I propositionen föreslås vidare att maximibeloppet för familjepenningen höjs från 990 till 1 020 kr. per månad för maka och från 450 till 480 kr. per månad för barn. Förslaget förutsätter en ändring av familjebidragslagen (1978:520). Regeringens ändringsförslag framgår av bilaga 7.1 till propositionen.

Även när det gäller de familjesociala förmånerna framförs i motionen 251 (s) förslag som innebär förbättringar i förhållande till regeringens förslag. Enligt motionärerna bör familjepenningen för barn beräknas till högst 540 kr. per månad (yrkandet 3).

Beträffande de värnpliktigas reseförmåner vill utskottet erinra om att riksdagen föregående riksmöte fattade ett beslut som innebar att vissa värnpliktiga får fria sovplatser i samband med ytterligare en hemresa per kalendermånad (prop. 1977/78:100 bil. 7, FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240). Föredragande statsrådet anmäler i budgetpropositionen att begränsningen till ytterligare en hemresa har visat sig skapa administrativt merarbete. De faktiska möjligheterna att resa hem uppger han vara begränsade med hänsyn till tjänstgöringens uppläggning m. m. samt tillgången på sovplatser. Det är, anser han, inte lämpligt eller nödvändigt att behålla begränsningen till ytterligare en hemresa. Han förordar därför att ifrågavarande värnpliktiga får fria sovplatser vid samtliga hemresor. Han bedömer att denna förbättring kan genomföras inom ramen för tilldelade medel.

Frågan om helt fria resor för de värnpliktiga har tidigare yrkats i ett flertal motioner. Yrkandet återkommer även i år i motionerna 424(c) och 696 (vpk). Enligt motionen 424 bör denna förmån utgå fr. o. m. den 1 juli 1979. Motionärerna föreslår att de värnpliktiga tilldelas ett frikort för resor med SJ:s tåg och bussar som gäller hela utbildningstiden. I motion 696 hävdar motionärerna att de värnpliktiga bör ha fria resor med statliga och kommu-

nala kommunikationsmedel samt fjärrekryterade värnpliktiga dessutom fria flygresor.

Under föregående riksmöte begärde riksdagen på förslag av utskottet att regeringen skulle låta utreda de unga värnpliktigas ekonomiska förhållanden (FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240). Försvarsministern uppger i budgetpropositionen att regeringen i juni 1978 givit överbefälhavaren i uppdrag att i samarbete med statistiska centralbyrån göra en sådan undersökning. Utskottet bedömer att resultatet av undersökningen – som skall redovisas för regeringen senast den 15 september 1980 – kommer att utgöra ett värdefullt faktamaterial för prioriteringar och beslut när det gäller de värnpliktigas förmåner. I avvaktan härpå vill utskottet inte nu förorda några ändringar av dessa förmåner utöver vad som föreslås i propositionen. Beträffande de värnpliktigas reseförmåner pågår dessutom inom försvarsdepartementet en översyn av det nuvarande systemet. Motionerna 251, yrkandena 2 och 3, 424, 696 i här berörda delar och 1784 bör avslås av riksdagen.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att i propositionen 1978/79:111 om åtgärder mot krångel och onödig byråkrati m. m., bilaga 3, har regeringen på föredragning av försvarsministern anmält att den överväger vissa ytterligare ändringar av reseförmånerna för de värnpliktiga. Försvarsministern räknar med ytterligare en fri resa per kalendermånad under grundutbildningen. I samband därmed skall de s. k. rabattresorna upphöra. Försvarsministern föreslår också att färdkostersättning, som utbetalas vid långa fria resor, inte heller skall utgå sedan en andra fri resa per kalendermånad har införts. Han anser att möjligheten att få fria sovplatser har medfört att denna ersättning har minskat i betydelse. Utskottet behandlar denna del av propositionen 1978/79:111 i betänkandet FöU 1978/79:25.

Under anslaget Vissa ersättningar m. m. har för innevarande budgetår beräknats 800 000 kr. för bidrag till värnpliktiga och deras anhöriga för särskilda behov som inte kan tillgodoses inom ramen för gällande familjebidragsförfattningar och inte heller bedöms kunna avhjälpas i annan ordning. Medlen fördelas av försvarsstabens personalvårdsbyrå. I budgetpropositionen föreslår försvarsministern att förbanden i fortsättningen skall ha ansvaret för att sådana behov blir tillgodosedda. Av den anledningen bör medel för ändamålet i stället budgeteras under försvarsgrenarnas anslag till ledning och förbandsverksamhet. I motionen 251, yrkandet 7, utgår motionärerna från att hittills tillämpad praxis skall vara normgivande för den fortsatta tillämpningen. En besvärsmöjlighet måste enligt deras mening sannolikt också finnas, i varje fall i ett inledande skede. De anser att försvarsstabens personalvårdsbyrå är ett lämpligt forum för sådana besvär. Motionärerna understryker också betydelsen av att regeringen i god tid ger anvisningar för verksamheten.

Enligt vad utskottet har inhämtat kommer regeringen att under våren utfärda riktlinjer för förbandens handläggning som ligger i linje med den praxis som har tillämpats hittills. I detta sammanhang kommer också

besvärsmöjligheten att regleras. Därmed torde det huvudsakliga syftet med motionsyrkandet bli tillgodosett.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motionerna 504(s) och 865(s).

I motionen 504 yrkas att ersättning enligt samma regler som gäller för värnpliktiga vid repetitionsutbildning skall gälla för värnpliktiga som inställer sig till mönstring (inskrivning). En sådan ordning skulle enligt deras uppfattning vara av särskild betydelse för värnpliktiga i Nedre Norrlands och Övre Norrlands militärområden. Dessa värnpliktiga måste i regel vara borta två dagar från utbildning eller arbete när de mönstrar.

Enligt gällande bestämmelser är den som inställer sig till inskrivningsförrättning berättigad till dagersättning, fri resa, fri förplägnad, fri inkvartering och fri sjukvård. Förmånerna är alltså desamma som utgår under grundutbildningen. Motionärernas förslag innebär att de värnpliktiga vid mönstringen får ersättning enligt ett annat system än det som kommer att gälla under den följande grundutbildningen. Detta framstår som omotiverat. Ersättningen vid repetitionsutbildningen är avsedd att ge den värnpliktige ersättning för hans inkomst av förvärvsarbete. Många värnpliktiga har ingen sådan inkomst vid den ålder då de är skyldiga att mönstra. Detta skulle få till följd att värnpliktiga vid ett och samma mönstringstillfälle skulle få ersättning med mycket varierande belopp beroende på om de har arbetsanställning eller inte. Utskottet kan inte tillstyrka en sådan ordning. Motionen 504 bör avslås.

I motionen 865 framhåller motionärerna att den nya familjebidragslagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1978 vid den praktiska tillämpningen har medfört avsevärda dröjsmål vid utbetalningen av familjebidragen. De framför olika argument för att slopa det särskilda familjebidragssystemet för värnpliktiga och i stället föra över ansvaret till de kommunala socialhjälpnämnderna. Detta skulle enligt deras mening för de värnpliktiga innebära inte bara en smidigare och snabbare handläggning av bidragsansökningarna utan också ge bättre likformighet och följsamhet med penningutvecklingen.

Motionen torde vara betingad bl. a. av att försvarets civilförvaltning hösten 1978 hade en stor balans på familjebidragsärenden som starkt försenade handläggningen av dessa ärenden. Balansen uppkom till följd av svårigheter vid lagstiftningens ikraftträdande samtidigt med myndighetens flyttning till Karlstad. Enligt vad utskottet har inhämtat är denna balans numera avarbetad och familjebidragsärendena har en normal handläggningstid som inte överstiger 14 dagar och oftast är omkring en vecka. Undantagsvis kan handläggningen av svårutredda fall ta över en månad.

Om man helt skulle slopa de särskilda familjesociala förmånerna för de värnpliktiga skulle detta medföra försämringar för dem som inte kan accepteras. Att till kommunerna föra över endast det administrativa ansvaret med i huvudsak i övrigt oförändrade bestämmelser skulle också det medföra olägenheter. Bl. a. kan befaras att kommunerna skulle tillämpa olika normer

med följd att värnpliktiga under likartade betingelser skulle få olika förmåner. Med hänsyn också till att den gällande lagstiftningen har tillämpats endast under kort tid anser utskottet att motionen 865 bör avslås.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:251, yrkandet 3, antar följande som Regeringens förslag betecknade förslag till lag om ändring i familjebidragslagen (1978:520):

Häri genom föreskrivs att 9 § familjebidragslagen (1978:520) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringens förslag

9 §

Familjepenning beräknas för månad till högst 450 kronor för barn och till högst 990 kronor för annan person. Familjepenning för den som uppbär ersättning för vård som avses i 7 § 7 eller för den som har rätt till underhållsbidrag, som tjänstepliktig är skyldig att utge, får dock ej överstiga ersättningens eller bidragets belopp för månad.

Familjepenning beräknas för månad till högst 480 kronor för barn och till högst 1 020 kronor för annan person. Familjepenning för den som uppbär ersättning för vård som avses i 7 § 7 eller för den som har rätt till underhållsbidrag, som tjänstepliktig är skyldig att utge, får dock ej överstiga ersättningens eller bidragets belopp för månad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2. att riksdagen med avslag på motionerna 1978/79:251, yrkandet 2, 1978/79:696, yrkandet 4 i denna del, och 1978/79:1784, yrkandet 1, godkänner vad föredragande statsrådet i propositionen 1978/79:100 har förordat rörande dagersättningen till värnpliktiga m. fl.,
3. att riksdagen avslår motionerna 1978/79:424 och 1978/79:696, yrkandet 4 i denna del, om fria resor för värnpliktiga,
4. att riksdagen avslår motionen 1978/79:504 om ersättningen till värnpliktig vid inskrivning,
5. att riksdagen avslår motionen 1978/79:865 om det särskilda familjebidragssystemet för värnpliktiga,
6. att riksdagen avslår motionen 1978/79:251, yrkandet 7, rörande medel för de värnpliktigas särskilda behov,
7. att riksdagen godkänner vad föredragande statsrådet i övrigt har förordat om förmåner åt värnpliktiga m. fl.

6. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 84–88) föreslagit riksdagen att

1. för budgetåret 1979/80 fastställa utgiftsramen för det militära försvaret till 13 111 955 000 kr. i prisläget februari 1978,

2. bemyndiga regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex,

3. bemyndiga regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 med den del av ökade kostnader för vissa förmåner åt värnpliktiga som överstiger vad nettoprisindex ger,

4. bemyndiga regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 på grund av över- eller underutnyttjande av utgiftsramen för budgetåret 1978/79,

5. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1979/80 medge överskridande av utgiftsramen för det militära försvaret om det behövs av konjunktur- eller beredskapsskäl.

Motionerna

1978/79:422 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att försvaret skall ges full kompensation för de prisstegringar det drabbas av.

1978/79:594 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt avser yrkandena 3–5, nämligen

3. att riksdagen beslutar fastställa utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 till 12 703 910 000 kr., i prisläge februari 1978,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar av bemyndiganderamar och betalningsmedel för budgetåret 1979/80,

5. att riksdagen avslår regeringens hemställan om bemyndigande att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 med den del av ökade kostnader för förmåner åt värnpliktiga vilken överstiger vad nettoprisindex ger.

1978/79:1219 av Bertil Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen, i syfte att hålla nere försvarsanslagen, hos regeringen begär att 1978 års försvarskommitté eller – om så erfordras – en särskild utredning får i uppdrag att utreda om vissa kostnader som nu redovisas inom försvarsdepartementets område bör överföras till andra områden,

2. att riksdagen beslutar föreslå regeringen att finansieringen av de sociala kostnaderna för värnpliktiga (och civilförsvarspliktiga) under deras tjänstgöring hänförs till socialhuvudtiteln.

Utskottet

Regeringens förslag till utgiftsram för det militära försvaret budgetåret 1979/80 överensstämmer med planeringsramen enligt 1977 års försvarsbeslut. Budgettekniska förändringar och prisomräkning har gjorts på vanligt sätt. Utgiftsramen föreslås uppgå till 13 111 955 000 kr. i prisläget februari 1978.

I partimotionen 594 (s) föreslås att utgiftsramen för det militära försvaret i samma prisläge skall bestämmas till 12 703 910 000 kr.

Liksom beträffande planeringsramen för femårsperioden godtar utskottet att utgiftsramen 1979/80 bestäms i enlighet med regeringens förslag. Det innebär att utskottet avstyrker bifall till yrkandena 3 och 4 i motionen 594.

I enlighet med försvarsbeslutet och på samma sätt som för innevarande budgetår bör regeringen för budgetåret 1979/80 bemyndigas att justera utgiftsramen för bl. a. den del av ökade kostnader för vissa förmåner åt värnpliktiga som överstiger vad nettoprisindex ger. Yrkandet 5 i motionen 594 bör därför avslås av riksdagen.

I motionen 422 (m) föreslås att försvaret skall ges full kompensation för de prisstegringar det drabbas av. För det militära försvaret och civilförsvaret gäller att pris- och lönestegringar kompenseras med ledning av utvecklingen av nettoprisindex (NPI). Skillnaden mellan NPI-utveckling och faktisk utveckling av priser och löner skall mötas genom att man i planeringen av det ekonomiska utrymmet avsätter särskilda reserver (priskilar och lönekilar). Gällande system bekräftades genom 1977 års försvarsbeslut efter en värdering av dess fördelar och nackdelar av 1974 års försvarsutredning. En ny prövning av systemet bör inte ske förrän i samband med nästa långsiktiga beslut om bl. a. det militära försvarets och civilförsvarets fortsatta inriktning. 1978 års försvarskommitté är oförhindrad att överväga planerings- och resursfrågor av det slag som tas upp i motionen 422. Överbefälhavaren anser att ett nytt priskompensationssystem är nödvändigt. Han avser att senare redovisa erfarenheterna av nuvarande system och föreslå åtgärder. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen bör avslås.

Motionen 1219 (c) syftar främst till att finansieringen av sociala kostnader för värnpliktiga och civilförsvarspiktiga skall föras över från försvarets huvudtitel till socialhuvudtiteln. Utskottet kan inte finna att en sådan ändring medför några fördelar eller att frågor av detta slag behöver utredas. Motionen bör avslås.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:594, yrkandena 3 och 4, för budgetåret 1979/80 fastställer utgiftsramen för det militära försvaret till 13 111 955 000 kr. i prisläget februari 1978,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att justera utgiftsramen för

det militära försvaret för budgetåret 1979/80 med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex,

3. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:594, yrkandet 5, bemyndigar regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 med den del av ökade kostnader för vissa förmåner åt värnpliktiga som överstiger vad nettoprisindex ger,
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 på grund av över- eller underutnyttjande av utgiftsramen för budgetåret 1978/79,
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1979/80 medge överskridande av utgiftsramen för det militära försvaret om det behövs av konjunktur- eller beredskapsskäl,
6. att riksdagen avslår motionen 1978/79:422 om systemet för priskompensation till försvaret,
7. att riksdagen avslår motionen 1978/79:1219 om överföring av vissa sociala kostnader, m. m.

7. Anslagsfrågor för det militära försvaret

Regeringen har i budgetpropositionen och i propositionen 1978/79:138 föreslagit riksdagen att för budgetåret 1979/80 anvisa medel, lämna beställningsbemyndiganden m. m. enligt följande sammanställning.

Anslag		Belopp (kr.)
<i>Fjärde huvudtiteln</i>		
A 1.	Försvarsdepartementet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 90)	förslagsanslag 20 900 000
A 2.	Vissa nämnder m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 91–94)	uppdrag 2 000 000 ¹ förslagsanslag 12 700 000
A 3.	Kommittéer m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 94)	förslagsanslag 4 100 000
A 4.	Extra utgifter (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 95)	reservationsanslag 1 000 000
A 5.	Reglering av prisstegringar för det militära försvaret (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 95–97)	förslagsanslag 1 400 000 000

¹ Avser uppdrag åt fullmäktige i riksgäldskontoret att under budgetåret 1979/80 ikläda staten garanti för lån till Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum med sammanlagt högst 2 000 000 kr.

Anslag		Belopp (kr.)
Arméförband:		
B 1.	Ledning och förbandsverk- samhet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 98–103)	förslagsanslag 3 412 000 000
B 2.	Materielanskaffning (prop. 1978/79:100 bil 7 s. 104–107)	bemyndigande förslagsanslag 1 128 000 000 999 500 000
B 3.	Iståndsättning av befästning- ar och kaserner (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 107–111)	förslagsanslag 89 700 000
B 4.	Forskning och utveckling (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 111–113)	bemyndigande förslagsanslag 110 000 000 92 000 000
Marinförband:		
C 1.	Ledning och förbandsverk- samhet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 114–119)	förslagsanslag 1 080 000 000
C 2.	Materielanskaffning (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 119–122)	bemyndigande förslagsanslag 1 049 000 000 631 000 000
C 3.	Iståndsättning av befästning- ar och kaserner (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 123–125)	förslagsanslag 25 250 000
C 4.	Forskning och utveckling (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 125–127)	bemyndigande förslagsanslag 65 200 000 47 500 000
Flygvapenförband:		
D 1.	Ledning och förbandsverk- samhet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 128–133)	förslagsanslag 1 880 000 000
D 2.	Materielanskaffning (prop. 1978/79:138 s. 2–6)	bemyndigande förslagsanslag 2 032 000 000 1 977 000 000
D 3.	Iståndsättning av befästning- ar och kaserner (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 134–136)	förslagsanslag 40 000 000
D 4.	Forskning och utveckling (prop. 1978/79:138 s. 6–36)	bemyndigande förslagsanslag 320 000 000 418 200 000
E 1.	Försvarsstaben (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 138–143)	förslagsanslag 81 000 000
E 2.	Arméstaben (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 143–147)	förslagsanslag 48 800 000
E 3.	Marinstaben (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 147–151)	förslagsanslag 40 100 000
E 4.	Flygstaben (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 151–154)	förslagsanslag 48 500 000
E 5.	Militärområdesstaber m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 155–162)	förslagsanslag 261 500 000

Anslag	Belopp (kr.)
Krigsorganisation för vissa staber m. m.:	
E 6. Ledning och förbandsverk- samhet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 162–164)	förslagsanslag 10 200 000
E 7. Materielanskaffning m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 165–166)	bemyndigande 52 900 000 förslagsanslag 62 900 000
E 8. Central och högre regional ledning: Istandsättning av be- fästningar och kaserner (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 167–169)	förslagsanslag 1 800 000
F 1. Försvarets civilförvaltning (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 170–173)	förslagsanslag 40 550 000
F 2. Försvarets sjukvårdsstyrelse (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 173–176)	förslagsanslag 20 000 000
F 3. Fortifikationsförvaltningen (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 177–181)	förslagsanslag 76 100 000
F 4. Försvarets materielverk (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 181–188)	bemyndigande 650 000 000 förslagsanslag 455 600 000
F 5. Gemensam försvarsforskning (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 188–193)	förslagsanslag 235 700 000 bemyndigande 6 000 000
F 6. Försvarets radioanstalt (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 194–195)	förslagsanslag 115 800 000
F 7. Värnpliktsverket (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 195–200)	förslagsanslag 63 800 000
F 8. Försvarets rationaliseringsinstitut (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 200–205)	förslagsanslag 26 900 000
F 9. Försvarshögskolan (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 205–208)	förslagsanslag 2 140 000
F 10. Militärhögskolan (prop. 1978/ 79:100 bil. 7 s. 208–213)	förslagsanslag 21 800 000
F 11. Försvarets gymnasieskola (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 213–216)	förslagsanslag 3 300 000
F 12. Försvarets förvaltningsskola (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 216–219)	förslagsanslag 4 450 000
F 13. Försvarets brevskola (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 219–223)	förslagsanslag 2 550 000

Anslag		Belopp (kr.)
F 14.	Statens hundskola (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 223–228)	förslagsanslag 740 000
F 15.	Krigsarkivet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 228–231)	förslagsanslag 4 400 000
F 16.	Statens försvarshistoriska museer (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 231–237)	förslagsanslag 6 700 000
F 17.	Anskaffning av fortifikatorisk materiel m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 237–239)	förslagsanslag 6 400 000
F 18.	Försvarets datacentral (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 239–242)	förslagsanslag 1 000
F 19.	Frivilliga försvarsorganisationer m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 242–245)	förslagsanslag 50 600 000
F 20.	Insatsberedskap m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 245–246)	förslagsanslag 58 300 000
F 21.	Viss gemensam verksamhet (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 247–249)	bemyndigande 860 000 förslagsanslag 13 650 000
F 22.	Vissa ersättningar m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 249–253)	förslagsanslag 48 424 000
F 23.	Gemensamma myndigheter m. m.: Iståndsättning av befästningar och kaserner (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 253–255)	förslagsanslag 5 000 000
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>		
II 5.	Gemensamma myndigheter m. m.: Anskaffning av anläggningar för försvarets forskningsanstalt (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 256–258)	investeringsanslag 7 000 000
<i>Försvarets fastighetsfond</i>		
III 1.	Arméförband: Anskaffning av anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 259–272)	investeringsanslag 250 000 000
III 2.	Marinförband: Anskaffning av anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 273–279)	investeringsanslag 99 600 000
III 3.	Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 279–290)	investeringsanslag 131 000 000

Anslag		Belopp (kr.)
III 4.	Central och högre regional ledning: Anskaffning av anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 290-295)	investeringsanslag 40 000 000
III 5.	Gemensamma myndigheter m. m.: Anskaffning av anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 295-301)	investeringsanslag 21 000 000
<i>Statens datamaskinfond, försvarets delfond</i>		
IX 1.	Anskaffning av datamaskiner (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 302-305)	investeringsanslag 14 800 000
		bemyndigande 20 000 000

Motionerna

1978/79:353 av Bengt Kindbom (c) såvitt avser yrkandet 2 att riksdagen beslutar att avslå förslaget anslag, propositionen 1978/79:100 bil. 7, III 1 Arméförband: Anskaffning av anläggningar om 7 milj. kr. till nytt skjutfält till Skövde garnison.

1978/79:354 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hemställer hos regeringen om förslag till omorganisation av underrättelsetjänsten till ett civilt organ, som skall lyda direkt under försvarsdepartementet,

2. att riksdagen beslutar om organisation av underrättelsenämnden, som innebär representation för samtliga riksdagspartier samt att nämnden görs ansvarig inför riksdagen och dess konstitutionsutskott,

3. att riksdagen, om yrkandena under punkterna 1 och 2 inte bifalls, avslår yrkandet i budgetpropositionen bil. 7 p. F 20 om Insatsberedskap m. m. på 58 300 000 kr.

1978/79:1793 av Hans Wachtmeister (m) och Olle Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen i samband med behandlingen av delprogrammet Frivilliga försvarsorganisationer m. m. uttalar sig för att till den frivilliga skytterörelsen utgående statsbidrag över fjärde huvudtiteln ökas med minst 10 %.

1978/79:2241 av Gösta Bohman m. fl. (m) såvitt avser yrkandena

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att utvecklingsarbete under anslaget Flygvapenförband för SK 38/A 38 för verksamheten under resterande del av försvarsbeslutsperioden t. o. m. 1981/82 får beställas inom en kostnadsram av 1 600 000 000 kr., bemyndigandet avser att täcka

utvecklingen av flygplan SK 38/A 38 samt tillhörande beväpnings- och motmedelsutrustning,

2. att riksdagen till Flygvapenförband: Forskning och utveckling för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 660 500 000 kr.

Utskottet

Yrkandena i motionen 2241 (m) syftar till att riksdagen skall ställa resurser till förfogande för utveckling av flygplanet SK 38/A 38. Avsikten är att uppräkningsanlaget Flygvapenförband: Forskning och utveckling med 242,3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag skall finansieras genom en motsvarande minskning av anslaget Flygvapenförband: Materiellanskaffning för nästa budgetår.

Utskottet har i det föregående tagit ställning för att SK 38/A 38 inte utvecklas. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionen 2241, yrkandena 1 och 2.

Fr. o. m. den 1 juli 1978 utgår statsbidrag till den frivilliga skytterörelsen åter från fjärde huvudtiteln. För innevarande budgetår utgår statsbidrag till Skytteförbundens överstyrelse och Skytterörelsens ungdomsorganisation med 6 milj. kr. under anslaget Frivilliga försvarsorganisationer m. m. (prop. 1977/78:100 bil. 7, FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240). I samråd med chefen för utbildningsdepartementet förordar försvarsministern i budgetpropositionen att Skytterörelsens ungdomsorganisation fr. o. m. den 1 juli 1979 erhåller bidrag enligt förordningen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer och att medel för verksamheten därmed beräknas under nionde huvudtiteln. Utskottet har ingen erinran mot detta förslag. Överföringen medför att utgiftsramen för det militära försvaret minskas med 215 000 kr.

I motionen 1978/79:1793 (m, c) yrkas att det statsbidrag till den frivilliga skytterörelsen som utgår över fjärde huvudtiteln ökas med minst 10 %. Det är, hävdar motionärerna, nödvändigt med minst denna uppräkningsför att behålla skytterörelsens verksamhet på nuvarande nivå.

Riksdagen har många gånger framhållit betydelsen av den frivilliga försvarsverksamheten. Bl. a. i samband med behandlingen av regeringens förslag om nya förmåner för frivilligpersonal m. fl. (prop. 1976/77:49, FöU 1976/77:8, rskr 1976/77:153) underströk utskottet frivilligförsvarets betydelse som komplement till övriga försvarsansträngningar. Dess insatser när det gäller att sprida kunskap om och intresse för totalförsvaret framhölls också vara betydelsefulla. Utskottet anser det mot den bakgrunden vara viktigt att tillräckliga medel ställs till förfogande för frivilligverksamheten. Det är emellertid också nödvändigt att väga de olika frivilligorganisationernas behov av medel mot vad som behövs för andra angelägna uppgifter inom försvaret. Enligt vad utskottet har inhämtat pågår f. n. inom försvarsstaben en översyn som syftar till att pröva hur resurserna bör fördelas till olika

frivilligorganisationer. Den avses kunna läggas till grund för arbetet med budgeten för budgetåret 1980/81. Utskottet anser att riksdagen i avvaktan därpå inte bör göra något uttalande i enlighet med vad som yrkas i motionen 1793.

Utskottet har beträffande delprogrammet och anslaget *Insatsberedskap* inhämtat upplysningar om överbefälhavarens förslag och försvarsministerns ställningstaganden utöver vad som framgår av budgetpropositionen (s. 246). I motionen 354 (vpk) finns yrkanden rörande den militära underrättelsetjänsten motsvarande dem som framfördes i anslutning till ifrågavarande anslag i budgetpropositionerna 1977 och 1978. Utskottet har i sina betänkanden med anledning av dessa båda propositioner föreslagit avslag på motionsyrkandena (FöU 1976/77:9 s. 11 och FöU 1977/78:19 s. 30–31). Utskottet vidhåller med hänvisning härtill sin uppfattning att den nuvarande organisationsformen är ändamålsenlig och att detsamma gäller nuvarande ordning för insyn och kontroll. Riksdagen bör därför inte heller för budgetåret 1979/80 vägra att ställa medel till förfogande för de viktiga ändamål som anslaget avser. Motionen 354 bör alltså avslås till alla delar.

På anslaget *Arméförband: Anskaffning av anläggningar* under försvarets fastighetsfond anvisas medel för bl. a. markförvärv för övnings- och skjutfält m. m. I en investeringsplan som är bifogad budgetpropositionen och som enligt försvarsministern bör ligga till grund för medelsanvisningen beräknas för budgetåret 1979/80 7 milj. kr. för markanskaffning för det nya skjutfältet för Skövde garnison (prop. 1978/79:5, FöU 1978/79:9, rskr 1978/79:56). I motionen 1978/79:353 (c) yrkas att riksdagen inte skall anvisa dessa medel.

Motionen 353 väcktes med anledning av propositionen 1978/79:70 om markförvärv för ett nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente (I 16). Motionen innehöll också vissa andra yrkanden, bl. a. att i avvaktan på resultatet av vissa undersökningar vidare åtgärder för anskaffning av skjutfält för Skövde garnison skulle avbrytas. Dessa yrkanden har avslagits av riksdagen i samband med dess beslut om markanskaffningen för I 16:s övnings- och skjutfält (FöU 1978/79:20, rskr 1978/79:236). Det nu behandlade yrkandet bör också avslås med hänvisning till att riksdagen i angivet sammanhang har avslagit motionärens förslag att avbryta anskaffningen av skjutfältet för Skövde garnison.

Beträffande anslaget *Vissa ersättningar m. m.* har utskottet under punkten 5 i det föregående godtagit en överföring av 800 000 kr. från detta anslag till försvarsgrenarnas anslag till ledning och förbandsverksamhet. Beloppet är avsett att användas för bidrag till värnpliktiga och deras anhöriga för särskilda behov som inte kan tillgodoses inom ramen för gällande familjebidragsförfattningar och inte heller bedöms kunna avhjälpas i annan ordning.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

i fråga om fjärde huvudtiteln

1. att riksdagen till *Försvarsdepartementet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 20 900 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande *Vissa nämnder m. m.*
 - a. uppdrar åt fullmäktige i riksgäldskontoret att under budgetåret 1979/80 ikläda staten garanti för lån till Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum med sammanlagt högst 2 000 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 12 700 000 kr.,
3. att riksdagen till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.,
4. att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,
5. att riksdagen till *Reglering av prisstegringar för det militära försvaret* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 400 000 000 kr.,
6. att riksdagen till *Arméförband: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 3 412 000 000 kr.,
7. att riksdagen beträffande *Arméförband: Materielanskaffning*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för arméförband får läggas ut inom en kostnadsram av 1 128 000 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 999 500 000 kr.,
8. att riksdagen till *Arméförband: Iståndsättning av befästningar och kaserner* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 89 700 000 kr.,
9. att riksdagen beträffande *Arméförband: Forskning och utveckling*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att utvecklingsarbete för arméförband får beställas inom en kostnadsram av 110 000 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 92 000 000 kr.,
10. att riksdagen till *Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 080 000 000 kr.,
11. att riksdagen beträffande *Marinförband: Materielanskaffning*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av 1 049 000 000 kr.,

- b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 631 000 000 kr.,
12. att riksdagen till *Marinförband: Istandsättning av befästningar och kaserner* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 25 250 000 kr.,
13. att riksdagen beträffande *Marinförband: Forskning och utveckling*
- a. bemyndigar regeringen att medge att utvecklingsarbete för marinförband får beställas inom en kostnadsram av 65 200 000 kr.,
- b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 47 500 000 kr.,
14. att riksdagen till *Flygvapenförband: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 880 000 000 kr.,
15. att riksdagen beträffande *Flygvapenförband: Materielanskaffning*
- a. bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för flygvapenförband får läggas ut inom en kostnadsram av 2 032 000 000 kr.,
- b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 977 000 000 kr.,
16. att riksdagen till *Flygvapenförband: Istandsättning av befästningar och kaserner* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,
17. att riksdagen beträffande *Flygvapenförband: Forskning och utveckling* med bifall till propositionen 1978/79:138 och med avslag på motionen 1978/79:2241, yrkandena 1 och 2
- a. bemyndigar regeringen att medge att utvecklingsarbete för flygvapenförband får beställas inom en kostnadsram av 320 000 000 kr.,
- b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 418 200 000 kr.,
18. att riksdagen till *Försvarsstaben* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 81 000 000 kr.,
19. att riksdagen till *Arméstaben* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 48 800 000 kr.,
20. att riksdagen till *Marinstaben* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 40 100 000 kr.,
21. att riksdagen till *Flygstaben* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 48 500 000 kr.,
22. att riksdagen till *Militärområdesstaber m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 261 500 000 kr.,

23. att riksdagen till *Krigsorganisation för vissa staber m. m.: Ledning och förbandsverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 10 200 000 kr.,
24. att riksdagen till *Krigsorganisation för vissa staber m. m.: Materielanskaffning m. m.*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för vissa staber får läggas ut inom en kostnadsram av 52 900 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 62 900 000 kr.,
25. att riksdagen till *Central och högre regional ledning: Iståndsättning av befästningar och kaserner* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.,
26. att riksdagen till *Försvarets civilförvaltning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 40 550 000 kr.,
27. att riksdagen till *Försvarets sjukvårdsstyrelse* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.,
28. att riksdagen till *Fortifikationsförvaltningen* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 76 100 000 kr.,
29. att riksdagen beträffande *Försvarets materielverk*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att för budgetåret 1979/80 förnödenheter för fredsutbildningen får beställas så att vid varje tillfälle en kostnadsram av 650 000 000 kr. inte överskrids,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 455 600 000 kr.,
30. att riksdagen beträffande *Gemensam försvarsforskning*
 - a. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 235 700 000 kr.,
 - b. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1979/80 medge att materiel för forskningsändamål beställs inom en kostnadsram av 6 000 000 kr.,
31. att riksdagen till *Försvarets radioanstalt* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 115 800 000 kr.,
32. att riksdagen till *Lärnpliktsverket* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 63 800 000 kr.,
33. att riksdagen till *Försvarets rationaliseringsinstitut* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 26 900 000 kr.,
34. att riksdagen till *Försvärshögskolan* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 140 000 kr.,
35. att riksdagen till *Militärhögskolan* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 21 800 000 kr.,
36. att riksdagen till *Försvarets gymnasieskola* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.,

37. att riksdagen till *Försvarets förvaltningsskola* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 4 450 000 kr.,
38. att riksdagen till *Försvarets brevskola* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 550 000 kr.,
39. att riksdagen till *Statens hundskola* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 740 000 kr.,
40. att riksdagen till *Krigsarkivet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 4 400 000 kr.,
41. att riksdagen till *Statens försvarshistoriska museer* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 6 700 000 kr.,
42. att riksdagen till *Anskaffning av fortifikatorisk materiel m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 6 400 000 kr.,
43. att riksdagen till *Försvarets datacentral* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
44. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:1793 till *Frivilliga försvarsorganisationer m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 50 600 000 kr.,
45. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:354 till *Insatsberedskap m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 58 300 000 kr.,
46. att riksdagen beträffande *Viss gemensam verksamhet*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att beställningar m. m. av krigskartor får läggas ut inom en kostnadsram av 860 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 13 650 000 kr.,
47. att riksdagen till *Vissa ersättningar m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 48 424 000 kr.,
48. att riksdagen till *Gemensamma myndigheter m. m.: Iståndsättning av befästningar och kaserner* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.,
i fråga om statens allmänna fastighetsfond
49. att riksdagen till *Gemensamma myndigheter m. m.: Anskaffning av anläggningar för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 7 000 000 kr.,
i fråga om försvarets fastighetsfond
50. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:353, yrkandet 2, till *Arméförband: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 250 000 000 kr.,

51. att riksdagen till *Marinförband: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 99 600 000 kr.,
52. att riksdagen till *Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 131 000 000 kr.,
53. att riksdagen till *Central och högre regional ledning: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 40 000 000 kr.,
54. att riksdagen till *Gemensamma myndigheter m. m.: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 21 000 000 kr.,
i fråga om statens datamaskinfond, försvarets delfond
55. att riksdagen beträffande *Anskaffning av datamaskiner*
 - a. för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 14 800 000 kr.,
 - b. medger att datamaskinutrustning beställs till en kostnad av – utöver tidigare medgivet belopp – högst 20 000 000 kr.

8. Verksamheten inom civilförsvaret under budgetåret 1977/78

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 306–309) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om verksamheten inom civilförsvaret under budgetåret 1977/78.

Utskottet

Civilförsvarsstyrelsen har lämnat årsredovisning för budgetåret 1977/78. I propositionen lämnas en sammanfattande redogörelse för denna. Utskottet har inte något att erinra med anledning av vad försvarsministern har anfört om verksamheten inom civilförsvaret under budgetåret 1977/78 och hemställer

att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

9. Verksamheten inom civilförsvaret under budgetåret 1978/79

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 310) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om verksamheten inom civilförsvaret under budgetåret 1978/79.

Utskottet

Verksamheten under innevarande budgetår bedrivs enligt de riktlinjer som finns angivna i propositionen 1977/78:100 (FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240).

Utskottet har inte något att erinra med anledning av vad försvarsministern har anfört om verksamheten inom civilförsvaret under budgetåret 1978/79 och hemställer

att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

10. Civilförsvarets fortsatta utveckling

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 322–329) föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för civilförsvarets fortsatta utveckling som föredragande statsrådet har angett.

Föredragande statsrådet

Försvarsministern godtar den principiella avvägning beträffande utvecklingen av verksamheten inom civilförsvaret som civilförsvarsstyrelsen har redovisat i sin programplan för perioden 1978/79–1982/83. Han uttalar att en viss omplanering dock kan visa sig nödvändig under perioden men framhåller att det alltså bör vara en stark strävan att behålla den inriktning av verksamheten som förutsattes i 1977 års försvarsbeslut.

I fråga om de olika delarna i programplanen berör försvarsministern bl. a.

- det ekonomiska utrymmet för investeringar i en ny utbildnings- och övningsanläggning för civilförsvaret i Skövde
- anskaffningsprogrammet för skyddsmasker
- självskyddsutbildningen
- försöken med information till allmänheten.

Försvarsministern behandlar därefter olika frågor om skyddsrum. Fr. o. m. 1 juli 1979 gäller nya regler för skyddsrumshyggen. Förberedelserna för tillämpningen av de nya reglerna är i huvudsak avslutade.

Frågan om skyddsrummens kvalitet, dvs. förmåga att skydda mot olika slags verkningar av stridsmedel, behandlades i samband med 1977 års försvarsbeslut (prop. 1976/77:74 bil. 1 s. 278, FöU 1976/77:13 s. 83). Skyddsrum skall i första hand skydda mot brand, byggnadsras, sprängverkan och splitter och vara försett med anordning för luftrening. Skyddsrum skall också ge visst skydd mot radioaktivt nedfall och mot den långvariga luftstöt vågen från kärnvapen.

Civilförsvarsstyrelsen har utarbetat nya tekniska bestämmelser för skyddsrum (TB 78). De nya reglerna innebär att skyddsrummen blir motståndskraftiga mot byggnadsras och att tak och väggar får ett sådant utförande att de i

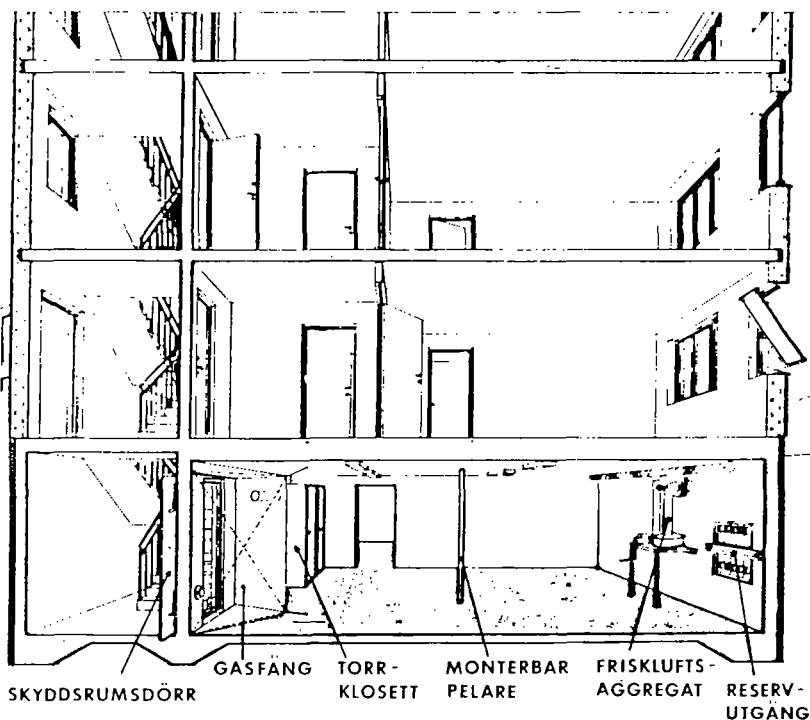
rimlig grad skyddar mot sprängverkan, strålning och brand. Strålningsnivån från radioaktivt nedfall beräknas inne i skyddsrummen vara högst en fyrtiondel av nivån i det fria. Skyddsrummen utförs så att de kan tillslutas tillräckligt tätt och förses med renad luft till skydd mot kemiska och biologiska stridsmedel. Skyddsrummen skall förses med lämpligt anordnade reservutgångar.

Civildéfarsstyrelsen har på utskottets begäran framställt följande bild som starkt förenklat åskådliggör de nya bestämmelserna.

SKYDDSRUM TB 78

SKYDDAR MOT

- STÖTVÅG • BRAND • RADIOAKTIV STRÅLNING
- SPLITTER • RAS • BC-STRIDSMEDEL

BYGGNAD MED STOMME AV BETONG

Försvarsministern delar civilförsvarsstyrelsens uppfattning att ramen för planeringen av skyddsrumbygget under den aktuella femårsperioden bör vara oförändrat 187 milj. kr. för budgetår i prisläget februari 1978.

Civildéfarsstyrelsen undersöker f. n. vilka åtgärder och organisationsför-

mer som kan vara lämpliga för att förbättra situationen i områden som har brist på skyddsrum. I detta sammanhang överväger civilförsvarsstyrelsen också vilken ambitionsnivå och organisation m. m. som kan vara lämplig för att vidmakthålla och förbättra det befintliga skyddsrumsbeståndet.

Försvarsministern anger vidare ekonomiska planeringsramar för perioden 1979/80–1983/84 dels för verksamheten utom skyddsrum, dels för skyddsrumsverksamheten.

Motionerna

1978/79:592 av Ulla Ekelund (c) i vilken yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att åtgärder vidtas för att uppnå balans mellan tillverkningen av skyddsmasker och barnskydd.

1978/79:594 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt gäller yrkandena 6, 7 och 8, nämligen

6. att riksdagen under anslaget Civilförsvar (försvarsdepartementet) för budgetåret 1979/80 för i motionen angivet ändamål anvisar ytterligare 1 100 000 kr.,

7. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1978/79 medge civilförsvarsstyrelsen att för i motionen angivet ändamål överskrida utgiftsramen för civilförsvaret utan att detta påverkar utgiftsramen för budgetåret 1979/80,

8. att riksdagen begär att regeringen ger civilförsvarsstyrelsen i uppdrag att komma med förslag till en utökad utbildning för civilförsvaret i syfte att nedbringa kön av vapenfria tjänstepliktiga.

Utskottet

Utskottet anser liksom försvarsministern att det alljämt bör vara en stark strävan att behålla den inriktning av verksamheten som förutsattes i 1977 års försvarsbeslut.

I motionen 594 (s) finns yrkanden som syftar till att flera vapenfria skall grundutbildas inom civilförsvaret. Merkostnader härför förutsätts inträffa under både innevarande och nästa budgetår. I särskild motion (mot. 668) har socialdemokraterna föreslagit att anslaget Totalförsvarsverksamhet inom arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde under nästa budgetår skall ökas med 2,5 milj. kr. för ändamålet. Motionen 668 har avslagits av riksdagen (AU 1978/79:21, rskr 1978/79:202) med hänvisning till att antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria ökar kraftigt redan enligt regeringens förslag.

Huvudalternativet för den vapenfria tjänsten är utbildning och tjänstgöring inom civilförsvaret. Utskottet anser liksom tidigare det vara angeläget att man skapar ökade möjligheter till tjänstgöring för vapenfria tjänstepliktiga (jfr

FöU 1977/78:28 s. 19). Förändringar av det slag som har föreslagits i motionen 668 bör dock vara prövade i samråd mellan de ansvariga myndigheterna och av regeringen innan riksdagen tar ställning. Regeringen har den 19 april 1979 uppdragit åt civilförsvarsstyrelsen att inom ramen för tilldelade medel under budgetåret 1979/80 planera för och genomföra en försöksvis långtidsutbildning av vapenfria tjänstepliktiga. Myndigheten skall också planera för försök med långtidsutbildning för vapenfria under budgetåret 1980/81. Med hänvisning härtill och till att anslaget Totalförsvarsverksamhet har beräknats för en ökning av utbildningsramen från 500 000 till 600 000 tjänstgöringsdagar för vapenfria avstyrker utskottet bifall till motionsyrkandena 6–8 i motionen 594.

Motionen 592 (c) syftar till att tillverkningen av skyddsmasker och barnskydd skall ske på sådant sätt att man når balans i tillgången på de båda slagen av skydd. Regeringen har den 8 mars 1979 lämnat anvisningar för civilförsvarets planering för perioden 1980/81–1984/85 och anslagsframställningar för budgetåret 1980/81. Enligt anvisningarna skall eftersträvas att skyddet av barn inte blir eftersatt i förhållande till skyddet av vuxna. Utskottet anser att motionen 592 tar upp en viktig fråga. Eftersom regeringen nu har gett anvisning för planeringen i den riktning som motionären förordar bör riksdagen inte göra något uttalande enligt motionen.

Utskottet tillstyrker bifall till regeringens förslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1978/79:594, yrkandena 6–8,
2. att riksdagen avslår motionen 1978/79:592,
3. att riksdagen godkänner de riktlinjer för civilförsvarets fortsatta utveckling som föredragande statsrådet har angett.

11. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – civilförsvaret

Utskottet – som behandlat motionen 1978/79:422 under punkten 6 – har inte något att erinra mot vad regeringen har föreslagit i budgetpropositionen (s. 330–333) och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1979/80 fastställer utgiftsramen för civilförsvaret utom skyddsrum till 236 090 000 kr. och utgiftsramen för skyddsrum till 60 000 000 kr., båda i prisläget februari 1978,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att justera utgiftsramarna för civilförsvaret för budgetåret 1979/80 med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att justera utgiftsramarna för civilförsvaret för budgetåret 1979/80 på grund av över- eller underutnyttjande av utgiftsramarna för budgetåret 1978/79,
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1979/80 medge överskridande av utgiftsramarna för civilförsvaret om det behövs av konjunktur- eller beredskapsskäl.

12. Anslagsfrågor för civilförsvaret

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit riksdagen att för budgetåret 1979/80 anvisa medel och lämna beställningsbemyndiganden m. m. enligt följande sammanställning.

Anslag		Belopp (kr.)
<i>Fjärde huvudtiteln</i>		
A 6.	Reglering av prisstegringar för civilförsvaret (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 335–336)	förslagsanslag 32 000 000
G 1.	Civilförsvaret (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 337–345)	bemyndigande (materiel) 36 000 000
		bemyndigande (statsbidrag för anläggningar för krigsorg.) 35 500 000
		förslagsanslag 217 390 000
G 2.	Civilförsvaret: Skyddsrum (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 345–347)	bemyndigande 258 900 000
		förslagsanslag 60 000 000
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>		
II 6.	Civilförsvaret: Anskaffning av anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 348–352)	investeringsanslag 18 700 000

Utskottet – som har behandlat yrkandet 6 i motionen 594(s) under punkten 10 – tillstyrker regeringens förslag och hemställer

i fråga om fjärde huvudtiteln

1. att riksdagen till *Reglering av prisstegringar för civilförsvaret* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 32 000 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande *Civilförsvaret*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att civilförsvarsmateriel beställs inom en kostnadsram av 36 000 000 kr.,
 - b. bemyndigar regeringen att medge att statsbidrag utgår för anskaffning av anläggningar för civilförsvarets krigsorganisation inom en kostnadsram av 35 500 000 kr.,
 - c. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 217 390 000 kr.,
3. att riksdagen beträffande *Civilförsvaret: Skyddsrum*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att statsbidrag utgår för anskaffning av skyddsrum för befolkningen inom en kostnadsram av 258 900 000 kr.,

b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 60 000 000 kr..

i fråga om statens allmänna fastighetsfond

4. att riksdagen till *Civillförsvar: Anskaffning av anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 18 700 000 kr.

13. Övrigt totalförsvar m. m.

Regeringen har i budgetpropositionen (s. 353–355) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om övrigt totalförsvar m. m.

Propositionen

Med övrigt totalförsvar avses de delar av totalförsvaret som inte omfattas av det militära försvaret, civilförsvaret och det ekonomiska försvaret. Denna försvarsverksamhet bedrivs av olika myndigheter. Medel för verksamheten anvisas under särskilda anslag eller delar av anslag. Dessa redovisas i en särskild tabell (s. 353).

Den fortsatta utvecklingen av de olika verksamheter som övrigt totalförsvar omfattar anmäls *dels* såvitt gäller försvarsdepartementets verksamhetsområde av försvarsministern i bilaga 7 till budgetpropositionen, *dels* av annat ansvarigt statsråd i vederbörande departements bilaga till propositionen.

De sammanlagda kostnaderna över statsbudgeten för verksamheten inom övrigt totalförsvar uppgår för budgetåret 1979/80 enligt förslagen i budgetpropositionen till 266 milj. kr.

Försvarsministern – som i fred svarar för samordningen av totalförsvaret – anser att de förslag som lämnas står i överensstämmelse med den inriktning som har angetts i 1977 års försvarsbeslut.

Han berör också vissa anslag, som varken avser det militära försvaret, civilförsvaret eller övrigt totalförsvar men som tillhör försvarsdepartementets verksamhetsområde. Dessa anslag har i budgetpropositionen för nästa budgetår tagits upp med sammanlagt 133 250 000 kr.

Utskottet

Utskottet har inte något att erinra med anledning av vad försvarsministern har anfört om övrigt totalförsvar m. m. och hemställer
att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

14. Anslagsfrågor för övrigt totalförsvar

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit riksdagen att för budgetåret 1979/80 beträffande till övrigt totalförsvar hänförliga anslag inom försvarsdepartementets verksamhetsområde anvisa medel och lämna beställningsbemyndigande enligt följande sammanställning.

Anslag	Belopp (kr.)
<i>Fjärde huvudtiteln</i>	
H 1. Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 356–359)	förslagsanslag 2 415 000
H 5. Signalskydd (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 369–371)	bemyndigande 260 000 förslagsanslag 2 400 000
H 6. Vissa teleanordningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 371–372)	förslagsanslag 5 720 000
H 7. Hyror m. m. för vissa skyddsrumsanläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 372–374)	förslagsanslag 4 375 000
H 8. Identitetsbrickor (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 375–376)	förslagsanslag 715 000
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>	
II 7. Anskaffning av vissa skyddsrumsanläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 377–378)	investeringsanslag 1 000

Utskottet

Till försvarsutskottet har hänförts de anslag inom området Övrigt totalförsvar som anmäls i budgetpropositionens bilaga 7. Under dessa anslag tas i budgetpropositionen upp sammanlagt 15 626 000 kr. Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen har föreslagit i denna del.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

i fråga om fjärde huvudtiteln

1. att riksdagen till *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 415 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande *Signalskydd*
 - a. bemyndigar regeringen att medge att beställningar av signal-skyddsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 260 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.,
3. att riksdagen till *Vissa teleanordningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 5 720 000 kr.,

4. att riksdagen till *Hyror m. m. för vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 4 375 000 kr.,
5. att riksdagen till *Identitetsbrickor* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 715 000 kr.,
i fråga om statens allmänna fastighetsfond
6. att riksdagen till *Anskaffning av vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

15. Övriga anslagsfrågor

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit riksdagen att för budgetåret 1979/80 beträffande vissa anslag inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, som varken hör till det militära försvaret, civilförsvaret eller övrigt totalförsvaret, anvisa medel enligt följande sammanställning.

Anslag	Belopp (kr.)
<i>Fjärde huvudtiteln</i>	
H 2. Beredskapsstyrka för FN-tjänst (prop. 1978/79: 100 bil. 7 s. 360–362)	förslagsanslag 18 750 000
H 3. Viss anskaffning för militära anläggningar m. m. (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 362–365)	förslagsanslag 2 500 000
H 4. Flygtekniska försöksanstalten (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 365–368)	förslagsanslag 2 000 000
<i>Försvarets fastighetsfond</i>	
III 6. Anskaffning av vissa militära anläggningar (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 379–383)	investeringsanslag 35 000 000
<i>Fonden för förslag till statsverket</i>	
VII 1. Vissa projekteringskostnader (prop. 1978/79:100 bil. 7 s. 384)	investeringsanslag 75 000 000

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i denna del och hemställer i fråga om fjärde huvudtiteln

1. att riksdagen till *Beredskapsstyrka för FN-tjänst* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 18 750 000 kr.,
2. att riksdagen till *Viss anskaffning för militära anläggningar m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.,

3. att riksdagen till *Flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,
i fråga om försvarets fastighetsfond
4. att riksdagen till *Anskaffning av vissa militära anläggningar* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.,
i fråga om fonden för förlag till statsverket
5. att riksdagen till *Vissa projekteringskostnader* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 75 000 000 kr.

Stockholm den 26 april 1979

På försvarsutskottets vägnar
PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Bengt Gustavsson (s), Erik Glimnér (c), Eric Holmqvist (s), Georg Pettersson (c), Gusti Gustavsson (s), Gudrun Sundström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Roland Brännström (s), Gunnar Oskarson (m), Åke Gustavsson (s), Evert Hedberg (s), Bertil Johansson (c), Bertil Dahlén (fp) och Eric Hägelmark (fp).

Reservationer

1. Säkerhets- och försvarspolitik (punkten 1)

Bengt Gustavsson, Eric Holmqvist, Gusti Gustavsson, Gudrun Sundström, Roland Brännström, Åke Gustavsson och Evert Hedberg (alla s) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 5 börjar "Utskottet anser" och slutar "motionsyrkandena bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att 1977 års beslut om inriktningen av Sveriges säkerhets- och försvarspolitik bör fortsätta att gälla, utan annan ändring än den som vid riksdagsbehandlingen föreslogs i den socialdemokratiska partimotionen 1976/77:1504 och i försvarsutskottets betänkande 1976/77:13 stöddes i reservationerna 1 och 2 av utskottets socialdemokratiska ledamöter.

Enligt utskottets mening bör åtgärder som syftar till nedrustning och avspänning i världen – och därmed bidrar till att öka omvärldens förtroende för Sveriges vilja att förebygga konflikter – ges ökad vikt i landets säkerhetspolitik. Sådana åtgärder bör anses vara lika viktiga som ansträngningarna att behålla försvarskapacitet.

Det nordiska området har betydande strategiskt intresse. För att stabiliteten i Norden skall kunna bevaras bör därför alla berörda stater i området vara

varsamma med ändringar i sin politik för den aktuella regionen.

Med bifall till motionen 594 i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad motionärerna har anfört om den svenska säkerhetspolitiken.

dels att utskottets hemställan (s. 6) i momentet 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100, med avslag på motionen 1978/79:1217, yrkandet 1, samt med bifall till motionen 1978/79:594, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen 1978/79:594 har anförts om den svenska säkerhetspolitiken.

2. Det militära försvarets fortsatta utveckling (punkten 4) – utveckling av flygplan SK 38/A 38

Per Petersson (m) och Gunnar Oskarson (m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 15 börjar "Frågan om" och på s. 16 slutar "mening avslås" bort ha följande lydelse:

Om vårt framtida militära försvar skall kunna fylla en väsentlig säkerhetspolitisk funktion så måste det innehålla ett avsevärt inslag av förband med hög beredskap, stor rörlighet och betydande slagkraft. Ett starkt flygvapen, och inom det ett slagkraftigt attackflygsystem, har stor betydelse för den krigsavhållande förmågan och för möjligheterna till kraftutveckling om vi trots allt skulle bli angripna.

Utvecklingen och produktionen av stridsflygplan inom landet har markerat uppriktigheten i den svenska politiken för alliansfrihet och oberoende men också inneburit ett verksamt bidrag till vårt lands internationellt sett höga teknologiska kompetens. Utan en inhemsk flygindustri hade det med all sannolikhet inte varit möjligt att bygga upp det försvar vi har i dag.

Ett beslut att inte utveckla flygplanet SK 38/A 38 eller ett flygplan på minst samma kvalitetsnivå innebär att vårt land nu avstår från möjligheterna att behålla en fullständig inhemsk kompetens att utveckla stridsflygplan. För ett sådant beslut krävs enligt utskottets mening synnerligen starka ekonomiska skäl.

Försvarsministerns bedömning att det inte är försvarbart att besluta om utveckling av flygplanet SK 38/A 38 bygger på förutsättningen att de ekonomiska villkoren för det militära försvaret kommer att innebära sjunkande köpkraft i samma takt som under 1970-talet. Vid en utveckling som tillåts fortgå enligt den lägre av överbefälhavarens två hypotetiska ekonomiska ramar minskar det militära försvarets andel av bruttonationalprodukten till marknadspris under en 20-årsperiod från f. n. ca 3 % till omkring 2 %. Endast med en så osannolik förutsättning kan det vara befogat att hysa oro för att flygplanet SK 38/A 38 äventyrar förutsättningarna för att

på lång sikt upprätthålla ett balanserat försvar. Enligt utskottets mening visar en rimlig bedömning av de ekonomiska förutsättningarna på lång sikt att projektet SK 38/A 38 ryms inom en alltfjämt balanserad struktur på det militära försvaret.

Av det sagda framgår att utskottet förordar att flygplanet SK 38/A 38 – ett lätt, modernt och bränsleekonomiskt skol- och attackflygplan som motsvarar de operativa kraven under 1990-talet – utvecklas för senare anskaffning.

Utskottet kommer i det följande att lämna förslag om beställningsbemyndigande och anslagsmedel för utveckling av SK 38/A 38.

Vad utskottet har anfört om utveckling av flygplanet SK 38/A 38 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan (s. 24) i momentet 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:138 samt med bifall till motionerna 1978/79:1217, yrkandet 2, 1978/79:2241, yrkandet 3, och 1978/79:2271 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om utveckling av flygplan SK 38/A 38.

3. Det militära försvarets fortsatta utveckling (punkten 4) – riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband

Erik Glimnér, Georg Pettersson, Gunnar Björk i Gävle och Bertil Johansson (alla c) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 16 börjar "Beträffande Viggensystemet" och på s. 18 slutar "motionen 2297 (c)" bort ha följande lydelse:

Beträffande Viggensystemet framhålls i propositionen 1978/79:138 att möjligheterna till och konsekvenserna av alternativ med varierande antal Jaktviggendivisioner och divisioner med vidareutvecklade Jaktviggen bör granskas i den fortsatta planeringen. Det anförs vidare att det är nödvändigt att undersöka om någon form av vidareutvecklad Jaktviggen kan fylla ett väsentligt operativt behov på en godtagbar ekonomisk nivå. Till dess att detta har klarlagts bör enligt propositionen visst utvecklingsarbete på Jaktviggen fortgå under budgetåret 1979/80. I motionen 2253 (s) anförs att de fortsatta studierna bör utgå ifrån att i Viggensystemet nedlagda resurser utnyttjas, antingen genom en vidareutveckling av Jaktviggen med attackuppgifter eller genom en förlängning av Jaktviggenserien. Det sägs vidare i motionen att det bör vara fråga om ett begränsat studie- och utvecklingsarbete. I motionen 2297 (c) yrkas att slutgiltigt beslut om antalet Jaktviggen i den svenska flygvapenorganisationen skall anstå till 1982 års försvarsbeslut.

Utskottet konstaterar att något beslut om det slutliga antalet Viggensflygplan inte bör fattas nu. Flygplan till 8 divisioner har beställts, varav ett visst

antal med avbeställningsmöjlighet. Ställningstagande till ytterligare beställningar eller eventuell avbeställning behövs inte under nästa budgetår. Kvarstående arbeten, typförbättringar och modifieringar av Jaktviggen kommer att kräva relativt betydande insatser under budgetåret 1979/80. I det fortsatta studiearbetet bör belysas frågan om hur många Viggendivisioner som det är tekniskt och ekonomiskt möjligt att anskaffa samt frågan om det är lämpligt med en viss begränsad modifiering av Jaktviggen och i så fall för hur många divisioner. Förmåga att bära sjömålsrobot kan också undersökas som alternativ till sjömålsrobot på skolflygplan.

Utskottet anser i likhet med motionen 2297 (c) att slutgiltigt beslut om antalet jaktdivisioner bör anstå till 1982 års försvarsbeslut. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Beträffande skolflygplan konstateras i propositionen 1978/79:138 att flygvapnet har behov av nya skolflygplan under senare delen av 1980-talet eller början av 1990-talet. Det bör enligt propositionen prövas om dessa flygplan också kan ges en beväpning så att de kan användas för vissa attackuppgifter. I motionen 2253 (s) sägs att huvuduppgiften för skolflygplanet är utbildningsuppgiften men att det dock självklart bör förses med lämplig beväpning. Det anförs vidare att en anskaffning av det behövliga antalet skolflygplan bör ske inom landet. En möjlighet som enligt motionen ter sig naturlig är att ta upp arbete med att modernisera flygplan 105 för denna uppgift. I motionen 2297 (c) föreslås att fortsatta studier och utvecklingsarbete inriktas på en anskaffning av ett nytt skol- och övningsflygplan som skall kunna lösa attackuppgifter. Ett mål bör enligt motionen vara att bl. a. sjömålsrobot skall kunna ingå i beväpningen. Flygplanet bör grundas på erfarenheterna av flygplan 105 och även utnyttja det kunnande som har vunnits genom arbetet på nytt attack- och skolflygplanssystem. De fortsatta studierna skall grunda sig på den beskrivning som finns i motionen 2297 (c). Planet bör vara tvåmotorigt. Till skillnad mot flygplan 105 bör planet vara i tandemutförande. Planet bör – fortfarande enligt motionen 2297 – vara anpassat efter vårt nuvarande bassystem, och även motorerna förutsätts bli tillverkade i Sverige.

Regeringen har den 5 april 1979 utfärdat kompletterande anvisningar avseende det militära försvarets planering för perioden 1980/81–1984/85. Överbefälhavaren får därvid i uppdrag att undersöka frågan om anskaffning av beväpnade skolflygplan. Utgångspunkten är behovet av flygplan för utbildningsändamål. Överbefälhavaren bör enligt anvisningarna pröva om ett större antal sådana flygplan för bl. a. attackuppgifter kan fylla ett väsentligt operativt behov på godtagbar ekonomisk nivå. Som ett alternativ skall redovisas en anskaffning vid svensk industri av ett nytt skolflygplan med viss beväpning och där förmåga att bära sjömålsrobot bör förutsättas. Som ett andra alternativ skall förutsättas ett skolflygplan med mycket begränsad beväpning och till ett antal som begränsas av utbildningsuppgiften. Vidare skall ett referensalternativ med ett obeväpnat skolflygplan redovisas.

Utskottet kan konstatera att behov av nya skolflygplan föreligger vid slutet av 1980-talet om de nuvarande lätta attackdivisionerna bibehålls och användningen av de befintliga 105-flygplanen inte under deras återstående livslängd ändras till enbart utbildningsändamål. Utskottet finner inte skäl förelägga att nu överväga en sådan ändring av dessa flygplans nuvarande användning i krigsorganisationen.

I det beslutsunderlag rörande systemen B3LA och SK 38/A 38 som tagits fram av myndigheterna förutsätts att utbildningsuppgiften löses med hjälp av ett kombinerat lätt attackflygplan/skolflygplan. Något underlag som kan ligga till grund för beslut nu rörande utformningen av ett skolflygplan med attackuppgifter föreligger inte, vare sig vad gäller den operativa användningen eller de ekonomiska förutsättningarna. Utskottet beklagar i och för sig detta. Det är därför inte möjligt att nu ta ställning till den närmare utformningen av ett beväpnat skolflygplan. Det är angeläget att det erforderliga underlaget tas fram och att överbefälhavaren snarast utför de operativa, tekniska och taktiska studier som är nödvändiga för kommande beslut.

Utskottet konstaterar att det inte nu är aktuellt att besluta om något beställningsbemyndigande avseende skolflygplanssystem. Däremot bör, som utskottet framhållit ovan, tiden utnyttjas för att åstadkomma ett tillfredsställande beslutsunderlag rörande framtida skolflygplananskaffning. Ett sådant beslutsunderlag måste möjliggöra en stridsekonomisk och operativ värdering av olika alternativ och innehålla ett tillfredsställande kostnadsunderlag genom offerter från berörda industrier. Det bör i sammanhanget klargöras vilka modifieringar i förhållande till nuvarande flygplan 105 som är nödvändiga och rimliga med hänsyn till den tekniska utvecklingen från den tidpunkt då detta flygplan konstruerades och den tidpunkt då behov av nya skolflygplan föreligger. Under denna tidsrymd har det gjorts och väntas betydande tekniska framsteg i fråga om bl. a. motorer, nya material och elektronik, vilket för samma uppgift möjliggör lättare flygplan än tidigare.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringens planeringsanvisningar till överbefälhavaren innehåller ett alternativ som tillgodoser de synpunkter rörande nytt skolflygplanssystem som framförs i motionen 2297 (c). Det fortsatta studiearbetet skall enligt utskottets mening i huvudsak avse detta alternativ, eftersom det till skillnad från andra lösningar inte tidigare blivit noggrant analyserat. Detta innebär att skolflygplanet får en kvalitet som bestäms med utgångspunkt i utbildningsändamålet och avsedd förmåga att fullgöra uppgifter som är anpassade till lätta attackflygplan. Till beväpningen skall höra förmåga att bära sjömålsrobotar. Med denna huvudinriktning av det fortsatta planerings- och utvecklingsarbetet bör berörda svenska industrier tas i anspråk för uppgifter som på sikt bevarar en betydande del av deras tekniska kompetens och ger sysselsättning för deras personal.

Genom att planeringsanvisningarna till överbefälhavaren innehåller även

andra alternativ bör man få en tillfredsställande grund för beslut om framtida planeringsinriktning.

dels att utskottets hemställan (s. 24) i momenten 3 och 4 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2297, yrkandet 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om tidpunkten för slutgiltigt beslut om antalet flygplan JA 37,
4. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:138, med bifall till motionen 1978/79:2297, yrkandena 1 och 2, samt med avslag på motionerna 1978/79:594, yrkandet 2 i denna del, och 1978/79:2253, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband under budgetåret 1979/80.

4. Det militära försvarets fortsatta utveckling (punkten 4) – riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband

Per Petersson (m) och Gunnar Oskarson (m) anser – under förutsättning av bifall till reservationen 2 –

dels att den del av utskottets anförande som på s. 16 börjar "Det är nödvändigt" och på s. 18 slutar "budgetår bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

I det föregående har utskottet tagit ställning för att flygplanet SK 38/A 38 utvecklas för senare anskaffning. Ett riksdagsbeslut härom innebär bl. a. att man bevarar den tekniska kompetensen inom svensk flygindustri, vilket är betydelsefullt både för vår framtida försvarsförmåga och för tekniskt kunnande över huvud taget i vårt land. De motioner som behandlar fortsatt studie-, planerings- och utvecklingsarbete i ett läge då SK 38/A 38 inte utvecklas bör enligt utskottets mening avslås.

dels att utskottets hemställan (s. 24–25) i momentet 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen avslår motionerna 1978/79:594, yrkandet 2 i denna del, 1978/79:2253, yrkandet 1, och 1978/79:2297, yrkandena 1 och 2, om riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband under budgetåret 1979/80.

5. Det militära försvarets fortsatta utveckling (punkten 4) – civilt utnyttjande av industriella resurser

Per Petersson (m), Gunnar Oskarson (m), Bertil Dahlgren (fp) och Eric Hägelmark (fp) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 19 börjar "Enligt försvarsutskottets mening" och på s. 20 slutar "motionsyrkande bör avslås" bort ha följande lydelse:

Enligt försvarsutskottets mening finns det i både motionen 2253 (s) och motionen 2297 (c) synpunkter som utskottet kan biträda. I en strävan att öka inslagen av produktion för civila ändamål är det naturligt att en flygplansindustri i första hand anstränger sig att utveckla produktionen av flygplan och flygplansdelar för civilt bruk. För andra industrier med krigsmaterielproduktion bör man på samma sätt koncentrera sina strävanden mot teknikområden där man främst har förmåga och konkurrenskraft. Detta utesluter inte att industrierna gör allvarliga ansträngningar att bredda sin verksamhet mot olika tekniskt kvalificerade produkter. Eftersom det nyligen har beslutats om en delegation och en särskild utredare för sådana frågor anser utskottet att det nu inte finns tillräckliga skäl för riksdagen att besluta om ytterligare åtgärder. Liksom näringsutskottet kan försvarsutskottet inte biträda yrkandet i motionen 2242 (vpk) om en anställningsgaranti för personal vid Saab-Scania AB. De nu berörda yrkandena i motionerna 2242, 2254 och 2297 bör avslås.

dels att utskottets hemställan (s. 25) i momentet 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen avslår motionerna 1978/79:2242, yrkandet 4, 1978/79:2254 och 1978/79:2297, yrkandet 5, om ytterligare åtgärder för civilt utnyttjande av industriella resurser.

6. Det militära försvarets fortsatta utveckling (punkten 4) – riktlinjer för planeringsperioden

Bengt Gustavsson, Eric Holmqvist, Gusti Gustavsson, Gudrun Sundström, Roland Brännström, Åke Gustavsson och Evert Hedberg (alla s) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 20 börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "i denna del" bort ha följande lydelse:

Beträffande riktlinjer för det militära försvarets utveckling vill utskottet ansluta sig till vad som har anförts i den socialdemokratiska partimotionen 594. Detta innebär bl. a. att den ekonomiska planeringsramen för perioden 1979/80–1983/84 bestäms med utgångspunkt i ett basbelopp för nästa budgetår som uppgår till 12 682 635 000 kr. (prisläge februari 1978), i stället för 13 027 905 000 kr. som regeringen föreslår.

dels att utskottets hemställan (s. 25) i momentet 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100 och med bifall till motionen 1978/79:594, yrkandet 2 i denna del,

godkänner de riktlinjer för det militära försvarets fortsatta utveckling som har angetts i motionen 1978/79:594.

7. Förmåner åt värnpliktiga m. fl. (punkten 5)

Bengt Gustavsson, Eric Holmqvist, Gusti Gustavsson, Gudrun Sundström, Roland Brännström, Åke Gustavsson och Evert Hedberg (alla s) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 28 börjar "Under föregående" och slutar "avslås av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Under föregående riksmöte begärde riksdagen på förslag av utskottet att regeringen skulle låta utreda de unga värnpliktigas ekonomiska förhållanden (FöU 1977/78:19, rskr 1977/78:240). Försvarsministern uppger i budgetpropositionen att regeringen i juni 1978 har givit överbefälhavaren i uppdrag att i samarbete med statistiska centralbyrån göra en sådan undersökning. Utskottet bedömer att resultatet av undersökningen – som skall redovisas för regeringen senast den 15 september 1980 – kommer att utgöra ett värdefullt faktamaterial för prioriteringar och beslut när det gäller de värnpliktigas förmåner. De senaste årens kostnadsutveckling motiverar dock att man i avvaktan på undersökningsresultatet redan den 1 juli 1979 genomför de förbättringar av dagersättningen och familjepenningen som föreslås i motionen 251. I övrigt biträder utskottet regeringens förslag till förbättringar av de värnpliktigas förmåner. Yrkandena om höjd dagersättning i motionerna 696 och 1784 bör därför avslås liksom de yrkanden om helt fria resor för de värnpliktiga som finns i motionerna 424 och 696.

dels att utskottets hemställan (s. 30) i momenten 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100 och med bifall till motionen 1978/79:251, yrkandet 3, antar följande som Utskottets förslag betecknade förslag till lag om ändring i familjebidragslagen (1978:520):

Härigenom föreskrivs att 9 § familjebidragslagen (1978:520) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

9 §

Familjepenning beräknas för månad till högst 450 kronor för barn och till högst 990 kronor för annan person. Familjepenning för den som uppbär ersättning för vård som avses i 7 § 7 eller för den som har rätt till

Familjepenning beräknas för månad till högst 540 kronor för barn och till högst 1 020 kronor för annan person. Familjepenning för den som uppbär ersättning för vård som avses i 7 § 7 eller för den som har rätt till

Nuvarande lydelse

underhållsbidrag, som tjänstepliktig är skyldig att utge, får dock ej överstiga ersättningens eller bidragets belopp för månad.

Utskottets förslag

underhållsbidrag, som tjänstepliktig är skyldig att utge, får dock ej överstiga ersättningens eller bidragets belopp för månad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2. att riksdagen rörande höjning av dagersättningen till värnpliktiga m. fl. med anledning av propositionen 1978/79:100 samt med avslag på motionerna 1978/79:696, yrkandet 4 i denna del, och 1978/79:1784, yrkandet 1, bifaller motionen 1978/79:251, yrkandet 2.

8. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret (punkten 6)

Bengt Gustavsson, Eric Holmqvist, Gusti Gustavsson, Gudrun Sundström, Roland Brännström, Åke Gustavsson och Evert Hedberg (alla s) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 32 börjar "Liksom beträffande" och slutar "avslås av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Liksom beträffande planeringsramen för femårsperioden förordar utskottet att utgiftsramen för budgetåret 1979/80 bestäms enligt förslaget i den socialdemokratiska partimotionen 594, yrkandena 3 och 4.

Ramen bör alltså bestämmas till 12 703 910 000 kr. i prisläge februari 1978. Det bör ankomma på regeringen att anpassa utnyttjandet av betalningsmedel och beställningsbemyndiganden under olika anslag efter denna utgiftsram.

Under innevarande budgetår har regeringen ett bemyndigande av riksdagen att justera utgiftsramen för bl. a. den del av ökade kostnader för vissa förmåner åt värnpliktiga som överstiger vad nettoprisindex ger. Utskottet delar uppfattningen i motionen 594 (s) att ett motsvarande bemyndigande inte bör lämnas för nästa budgetår. Yrkandet 5 i motionen bör därför bifallas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan (s. 32–33) i momenten 1 och 3 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100 och med bifall till motionen 1978/79:594, yrkandena 3 och 4, för budgetåret 1979/80 fastställer utgiftsramen för det militära försvaret till 12 703 910 000 kr. i prisläget februari 1978 samt begär att regeringen anpassar utnyttjandet av betalningsmedel och beställningsbemyndiganden efter denna utgiftsram,
3. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:594, yrkandet 5,

avslår regeringens förslag om bemyndigande att justera utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 med den del av ökade kostnader för vissa förmåner åt värnpliktiga som överstiger vad nettoprisindex ger.

9. Anslagsfrågor för det militära försvaret (punkten 7)

Per Petersson (m) och Gunnar Oskarson (m) anser – under förutsättning av bifall till reservationen 2 –

dels att den del av utskottets anförande som på s. 38 börjar ”Utskottet har” och slutar ”yrkandena 1 och 2” bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tagit ställning för att SK 38/A 38 utvecklas för senare anskaffning. Utskottet föreslår därför att riksdagen bifaller motionen 2241, yrkandena 1 och 2. Ökningen av anslaget Flygvapenförband: Forskning och utveckling med 242,3 milj. kr. skall ske inom utgiftsramen för det militära försvaret och förutsätter att regeringen låser samma belopp under anslaget Flygvapenförband: Materielanskaffning.

dels att utskottets hemställan (s. 41) i momentet 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande *Flygvapenförband: Forskning och utveckling* med anledning av propositionen 1978/79:138 och med bifall till motionen 1978/79:2241, yrkandena 1 och 2,
 - a. bemyndigar regeringen att medge att utvecklingsarbete för flygvapenförband får beställas inom en kostnadsram av 1 920 000 000 kr.,
 - b. för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 660 500 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret (punkten 6)

av Per Petersson (m) och Gunnar Oskarson (m).

Prisregleringen av försvarsutgifterna grundades under budgetåren 1959/60–1968/69 på ett särskilt beräknat försvarsindex. Enligt beslut år 1969 utnyttjades under budgetåren 1969/70–1971/72 i stället nettoprisindex (NPI) för prisregleringen. Enligt försvarsbesluten 1972 och 1977 förutsätts prisregleringen av utgifterna för det militära försvaret och civilförsvaret fortsättningsvis ske med hjälp av NPI. Även om riksdagen varje år fattar beslut om att utgiftsramarna för det militära försvaret och civilförsvaret skall justeras med hänsyn till prisutvecklingen enligt NPI så är denna metod i realiteten fastslagen att gälla t. o. m. budgetåret 1981/82. För tid därefter finns det enligt

vår mening anledning att på nytt överväga metoden för att kompensera för ändringar av priser och löner.

Enligt överbefälhavaren visar erfarenheterna av systemet med priskompensation efter NPI klart att det ger otillräcklig ersättning, i synnerhet för löneökningar. Vidare försvårar det enligt hans mening försvarets planering genom de svårigheter att förutse köpkraftsutvecklingen som det medför. Även civilförsvarsstyrelsen har uttryckt bekymmer över nuvarande pris-kompensationssystem. Vi påminner om att expertutredningen angående prisreglering av försvarsutgifterna (EPAF) i sitt betänkande (Ds Fö 1975:2) redovisade att NPI för den studerade perioden 1969/70–1973/74 utvecklades långsammare än de sammanvägda priserna inom det militära försvaret. Utredningen fann bl. a. att kravet på stabilitet i försvarsplaneringen talar för prisreglering på basis av prisrörelserna inom försvaret.

Utvecklingen av det militära försvaret och civilförsvaret bör grundas på en säkerhetspolitisk bedömning. Det finns nu en tendens att utvecklingen i stället bestäms av hur NPI utvecklas i förhållande till den faktiska förändringen av priser och löner för försvaret. När vi ser effekterna både för krigsorganisation och fredsverksamhet kan skillnaden inte längre betraktas som ett incitament för önskvärda rationaliseringar.

2. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret (punkten 6)

av Gunnar Oskarson (m) och Bertil Johansson (c).

Vi finner att både rationella och sociala skäl talar för att de sociala kostnaderna för de värnpliktiga och deras familjer hänförs till socialhuvudtiteln. Den nödvändiga fortlöpande förbättringen av de värnpliktigas sociala förmåner skulle ske smidigare om de utformades, administrerades och budgeterades via socialdepartementet. Det skulle bli lättare att reglera värnpliktsförmåner om man slipper att jämföra dem med materiel. En överflyttning av värnpliktsociala kostnader från försvars- till socialbudgeten medför bl. a. den positiva effekten att såväl politiska som kanske främst militära beslutsfattare inte tvingas att ställa sådana kostnader mot materielanslagen. Onekligen skulle det också innebära att man slog vakt om den allmänna värnplikten. För dagen kan förslagen i motionen 1219 inte biträdas, men vi är starkt övertygade om att de framdeles är värda en allvarlig prövning.

Bilaga 1

Behandlas i betänkandet
utsk. reserv.
hemst. nr
p.

Sammanställning av motionsyrkanden*Väckta under den allmänna motionstiden*

1978/79:250 av Ulla Ekelund (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om försvarets personalpolitik.	4	
1978/79:251 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen		
2. beslutar att dagersättningen höjs med 2 kr. per dag till 16 kr.,	5	7
3. beslutar att familjepeningen för barn höjs med 90 kr. per månad till 540 kr. per månad,	5	7
4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförandet av förslagen i betänkandet Utökat värnpliktsinflytande,	4	
5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om påskyndande av värnpliktsinflytandekommitténs arbete,	4	
6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet kring utbildningsfrågor,	4	
7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för de värnpliktigas särskilda behov.	5	
1978/79:353 av Bengt Kindbom (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå föreslaget anslag, propositionen 1978/79:100, bil. 7, III 1. Arméförband: Anskaffning av anläggningar om 7 milj. kr. till nytt skjutfält för Skövde garnison (yrkandet 2).	7	
1978/79:354 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas		
1. att riksdagen hemställer hos regeringen om förslag till omorganisation av underrättelsetjänsten till ett civilt organ, som skall lyda direkt under försvarsdepartementet,	7	
2. att riksdagen beslutar om en omorganisation av underrättelsenämnden, som innebär representation för samtliga riksdagspartier, samt att nämnden görs ansvarig inför riksdagen och dess konstitutionsutskott,	7	
3. att riksdagen, om yrkandena under punkterna 1 och 2 inte bifalls, avslår yrkandet i budgetpropositionen bil. 7, p. F 20 om Insatsberedskap m. m. på 58 300 000 kr.	7	

Behandlas i betänkandet
utsk. reserv.
hemst. nr
p.

1978/79:421 av Erik Glimnér m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att frågan om utvärdering av genomförda strukturförändringar inom försvarsmakten snarast utreds samt att förslag lämnas till ev. framtida åtgärder i enlighet med motionens syften. 4

1978/79:422 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att försvaret skall ges full kompensation för de prisstegringar det drabbas av. 6

1978/79:423 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m, s, c, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående behovet av förstärkning av personalvårdsresurserna inom armén. 4

1978/79:424 av Ivan Svanström (c) och Bengt Bengtsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla att helt fria hemresor för värnpliktiga införs fr. o.m. den 1 juli 1979. 5

1978/79:504 av Roland Brännström (s) och Lilly Hansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande ersättning vid mönstring. 5

1978/79:592 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas för att uppnå balans mellan tillverkningen av skyddsmasker och barnskydd. 10

1978/79:594 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den svenska säkerhetspolitiken, 1 1

2. att riksdagen godkänner de riktlinjer för det militära försvarets fortsatta utveckling som angetts i motionen, 4 3, 4, 6

3. att riksdagen beslutar fastställa utgiftsramen för det militära försvaret för budgetåret 1979/80 till 12 703 910 000 kr., i prisläge februari 1978, 6 8

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar av bemyndiganderamar och betalningsmedel för budgetåret 1979/80, 6 8

5. att riksdagen avslår regeringens hemställan om bemyndigande att justera utgiftsramen för det militära försvaret för 6 8

Behandlas i betänkandet
utsk. reserv.
hemst. nr
p.

budgetåret 1979/80 med den del av ökade kostnader för förmåner åt värnpliktiga vilken överstiger vad nettoprisindex ger,

6. att riksdagen under anslaget Civildéforsvar (försvarsdepartementet) för budgetåret 1979/80 för i motionen angivet ändamål anvisar ytterligare 1 100 000 kr., 10

7. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1978/79 medge civilförsvarsstyrelsen att för i motionen angivet ändamål överskrida utgiftsramen för civilförsvaret utan att detta påverkar utgiftsramen för budgetåret 1979/80, 10

8. att riksdagen begär att regeringen ger civilförsvarsstyrelsen i uppdrag att komma med förslag till en utökad utbildning för civilförsvaret i syfte att nedbringa kön av vapenfria tjänstepliktiga, 10

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning rörande civilmotstånd. 1

1978/79:595 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen uttalar sig för omedelbara nedskärningar och inskränkningar av den militära verksamheten i enlighet med vad som föreslagits i motionen, 1

3. att riksdagen med ändring i propositionen 1978/79:100 beslutar om en sänkning av försvarskostnaderna för budgetåret 1979/80 med minst 2 miljarder kronor. 1

1978/79:693 av Gunnar Björck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att frågan om "sambhällstjänst" för både män och kvinnor blir föremål för överväganden, bl. a. från jämställdhetssynpunkt. 4

1978/79:694 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för försvarspolitiken som anges i denna motion, 1

2. att riksdagen i enlighet härmed uttalar sig för en minskning av försvarskostnaderna med 50 procent. 1

1978/79:696 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om att den särskilda militära bestraffningsrätten avskaffas, 4

Behandlas i betänkandet
 ujsk. reserv.
 hemst. nr
 p.

2. att riksdagen uttalar sig för att full yttranderätt och fullständiga fackliga rättigheter för de värnpliktiga i enlighet med motionens riktlinjer måste införas,

4

3. att riksdagen uttalar sig för att arbetstiden för de värnpliktiga förkortas och regleras i enlighet med vad som anges i motionen,

4

4. att riksdagen uttalar sig för att de ekonomiska villkoren för de värnpliktiga förbättras i enlighet med vad som anges i motionen,

5

7

5. att riksdagen uttalar sig för att den militära sjukvården "civiliseras" i enlighet med motionens riktlinjer,

4

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande att de civila bestämmelserna för arbetarskydd skall gälla utan inskränkningar också inom den militära sektorn.

4

1978/79:865 av Lilly Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder i syfte att det särskilda familjebidragssystemet för de värnpliktiga överförs till kommunernas socialnämnder.

5

1978/79:867 av Evert Svensson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning i syfte att skapa förutsättningar för ett forskningsprogram om civilmotstånd.

1

1978/79:1217 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen

1. beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om säkerhets- och försvarspolitik,

1

1

2. beslutar att ett nytt lätt attackplansystem utvecklas och tillverkas inom landet,

4

2

3. beslutar att insatserna för försvarsinformation ökas.

1

1978/79:1219 av Bertil Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen, i syfte att hålla nere försvarsanslagen, hos regeringen begär att 1978 års försvarskommitté eller – om så erfordras – en särskild utredning får i uppdrag att utreda om vissa kostnader som nu redovisas inom försvarsdepartementets område bör överföras till andra områden,

6

2. att riksdagen beslutar föreslå regeringen att finansieringen av de sociala kostnaderna för värnpliktiga (och civil-

6

Behandlas i betänkandet
utsk. reserv.
hemst. nr
p.

försvarspliktiga) under deras tjänstgöring hänförs till socialhuvudtiteln.

1978/79:1784 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari yrkas att riksdagen beslutar att dagersättningen höjs med 6 kr. per dag till 20 kr. (yrkandet 1). 5 7

1978/79:1785 av Sven Johansson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla att en utredningsgrupp tillsätts med uppgift att göra en allmän översyn av försvarets inriktning och resursanvändning. 1

1978/79:1793 av Hans Wachtmeister (m) och Olle Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen i samband med behandlingen av delprogrammet Frivilliga försvarsorganisationer m. m. uttalar sig för att till den frivilliga skytterörelsen utgående statsbidrag över fjärde huvudtiteln ökas med minst 10 %. 7

Väckta med anledning av propositionen 1978/79:138

1978/79:2241 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att utvecklingsarbete under anslaget Flygvapenförband för SK 38/A 38 för verksamheten under resterande del av försvarsbeslutsperioden t. o. m. 1981/82 får beställas inom en kostnadsram av 1 600 000 000 kr., bemyndigandet avser att täcka utvecklingen av flygplan SK 38/A 38 samt tillhörande beväpnings- och motmedelsutrustning. 7 9

2. att riksdagen till Flygvapenförband: Forskning och utveckling för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 660 500 000 kr., 7 9

3. att riksdagen som sin mening uttalar att de operativa krav för attackflygersättning som lades fast i 1977 års försvarsbeslut samt i flygindustrikommitténs betänkande ligger fast. 4 2

1978/79:2242 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen med ändring av propositionen 1978/79:138 beslutar att allt utvecklingsarbete av flygplan JA 37 till nya versioner, A 20 eller andra, omedelbart avbryts, 4

Behandlas i betänkandet
utsk. reserv.
hemst. nr
p.

2. att riksdagen beslutar att frågan om lätta attack- och skolflygplan löses enligt i motionen angivna riktlinjer,

4

3. att riksdagen som sin mening uttalar att fortsatt anskaffning av JA 37 Viggen avbryts efter andra delserien,

4

4. att riksdagen hos regeringen begär att ett program för omställning från militär till civil produktion inom krigsmaterielindustrin snarast utarbetas,

4

5

5. att riksdagen uttalar att personalen vid Saab-Scania under omställningsprocessen till annan produktion skall garanteras anställning vid företaget.

4

1978/79:2253 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. godkänner de riktlinjer för den framtida flygplansanskaffningen som angivits i motionen,

4

3, 4

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om robotindustriell verksamhet m. m.,

4

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet beträffande flygplansindustrins m. m. framtida struktur,

4

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet rörande försvarets materielverk.

4

1978/79:2254 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en plan för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin i enlighet med vad som anförts i motionen.

4

5

1978/79:2271 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att utvecklingen av projektet SK 38/A 38 skall fullföljas.

4

2

1978/79:2296 av Georg Danell (m) och Per-Olof Strindberg (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att nu ytterligare låta utreda organisation och uppgifter för försvarets materielverk.

4

1978/79:2297 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar

Behandlas i betänkandet
utsk. reserv.
hemst. nr
p.

1. att studierna och utvecklingsarbetet rörande flygplansansaffningen under 1980-talet i fortsättningen i första hand skall inriktas på en anskaffning av ett nytt skol- och övningsplan med attackförmåga i enlighet med vad som har anförts i motionen,

4 3, 4

2. att begära att regeringen låter närmare belysa problemen i samband med eventuell svensk import av militära flygplan från utlandet,

4 3, 4

3. att slutgiltigt besluta om antalet Jaktviggen i den svenska flygvapenorganisationen skall anstå till 1982 års försvarsbeslut,

4 3

4. att begära att regeringen låter närmare belysa kostnaderna för underhållsorganisationen för Viggensystemet, om nytillverkningen av flygplan upphör i Sverige,

4

5. att begära att regeringen inom ramen för en statlig flygkommission låter utforma förslag till en strategi på lång sikt för svensk flygindustri med sikte på att få till stånd ökad produktion av flygplan, flygplansdelar och närbesläktade produkter för civilt bruk och på så sätt bevara utvecklad teknologi och trygga sysselsättningen.

4 5

Näringsutskottets yttrande

1978/79:4 y

över propositionen 1978/79:138 om vissa anslagsfrågor m. m. rörande försvaret jämte motioner

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen 1978/79:138 om vissa anslagsfrågor m. m. rörande försvaret, såvitt avser framtida anskaffning av attack- och skolflygplan (s. 26–35), jämte motioner. Hemställan i den nämnda delen av propositionen avser uteslutande beställningsbemyndigande och medelsanvisning med hänsyn till flygvapenförbandens materielbehov. Näringsutskottet har funnit anledning att yttra sig över de motioner som gäller omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin, utredningsarbete i övrigt beträffande denna industri, anställningsgaranti för personal vid Saab–Scania AB och robotindustriell verksamhet. Härvid utgår näringsutskottet från förutsättningen att de militära flygplansbeställningarna kommer att minska, i huvudsak på det sätt som anges i propositionen. I de angivna ämnena får näringsutskottet anföra följande.

Plan för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin

I tre motioner föreslås upprättande av en plan eller ett program för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin eller inom krigsmaterielindustrin i dess helhet.

I motionen 1978/79:2254 av Olof Palme m. fl. (s) är yrkandet att riksdagen hos regeringen skall begära en plan för omställning till civil produktion i enlighet med vad samma motionärer har anfört i motionen 1978/79:2253. I denna kritiscras att regeringen, när det gäller alternativ till nuvarande produktion inom flygindustrin, ”som enda alternativ tar upp delegationen [1978:09] för att bereda frågor om civilt utnyttjande av flygindustriella resurser”. Motionärerna kräver mera vittgående näringspolitiska insatser i anslutning till statsmakernas beslut beträffande försvarets flygplansanskaffning. De förespråkar också utvidgat forsknings- och utvecklingsarbete och föreslår därvid att man prövar möjligheten att bilda utvecklingsbolag för satsningar på projekt som inte kommer till utförande vid nu verk samma företag. Det omställningsprogram som motionärerna efterlyser skall syfta till att klara sysselsättningen för de anställda i flygindustrin.

Eftersom Saab–Scania AB:s flygdivision och Volvo Flygmotor AB utgör delar av stora koncerner bör egna satsningar av företagen kombinerade med statliga stödåtgärder kunna leda fram till en gradvis ökad civil produktion,

sågs i motionen 1978/79:2297 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c). Motionärerna vill att riksdagen skall begära att regeringen inom ramen för en statlig flygkommission låter utforma förslag till en strategi på lång sikt för svensk flygindustri med sikte på att få till stånd ökad produktion av flygplan, flygplansdelar och närbesläktade produkter för civilt bruk och på så sätt bevara utvecklad teknologi och trygga sysselsättningen.

Tillsättandet av den nyssnämnda delegationen (I 1978:09) är ett steg i rätt riktning, anför i motionen 1978/79:2242 av Lars Werner m. fl. (vpk). Detsamma gäller den utredning om samordning av resurserna för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem som försvarsministern aviserar i propositionen. Ingendera av dessa åtgärder är dock, menar motionärerna, tillräcklig för att åstadkomma den snabba omställning från militär till civil produktion som är nödvändig inom flygindustrin. Motionärernas yrkande i detta sammanhang är att riksdagen hos regeringen begär att ett program för omställning från militär till civil produktion inom krigsmaterielindustrin snarast utarbetas.

De tre nämnda motionerna kan förefalla att i här aktuella delar ha likartad innebörd. I själva verket är emellertid skillnaden mellan dem avsevärd. Motionen 1978/79:2242 (vpk) vidgar på ett i sammanhanget obefogat sätt frågan till att gälla krigsmaterielindustrin i dess helhet. Det nyss återgivna yrkandet i denna motion avstyrks av näringsutskottet. Likaså avstyrker näringsutskottet motionen 1978/79:2297 (c) i angiven del. Den nya verksamhet som behövs inom flygindustrin tycks där sökas helt på de civila flygprodukternas område. En sådan inskränkning ter sig inte rimlig. I stället måste, som närmare anges i motionen 1978/79:2253 (s), forskning, utveckling och produktion inriktas på ett brett register av tekniskt kvalificerade produkter. Endast därigenom kan de stora mänskliga och materiella resurser som flygindustrin förfogar över tillvaratas fullt ut och säker sysselsättning skapas för framtiden. Fackklubbarna vid Saab-Scania's flygdivision i Linköping har den 2 april 1979 vid en uppvaktning för regeringen framlagt förslag till produktområden där satsningar borde göras. Sådana områden är bl. a. rymdteknik, undervattensteknik, civil elektronik inkl. system för datorstödd konstruktion, energisystem och materialforskning. Näringsutskottet vill understryka betydelsen av att det fortsatta utredningsarbetet rörande flygindustrin läggs upp efter riktlinjer som tillgodoser de anställdas väl underbyggda önskemål. Sysselsättningen inom branschen måste tryggas på lång sikt. Regeringens åtgärd att tillsätta en delegation för att undersöka möjligheterna till alternativ sysselsättning inom flygindustrin är enligt näringsutskottets mening otillräcklig. Endast en sådan planering som begärs i motionen 1978/79:2254 (s) svarar mot de krav som måste ställas. Näringsutskottet tillstyrker således denna motion.

Visst utredningsarbete rörande flygindustrin

Försvarsministern anmäler i propositionen att han avser att ta initiativ till en utredning om samordning av industrins, förvaltningens och de militära verkstädernas resurser för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem. Till detta meddelande anknyter ett yrkande i motionen 1978/79:2253 (s), enligt vilket riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om utredningsarbetet beträffande flygplansindustrins m. m. framtida struktur. Motionärerna kritiserar regeringen för dröjsmål med att ta upp frågan. Vad som nu behöver utredas är, säger de, inte *om* en samordning skall äga rum utan *hur* den skall genomföras. Arbetet, som förutom flygindustrin berör ett stort antal statliga organ, måste, säger motionärerna, utföras under medverkan av företrädare för såväl företagen och de anställdas organisationer som allmänna intressen. Motionärerna räknar också med parlamentarisk medverkan i utredningen. De uttalar slutligen att arbetet måste bedrivas snabbt, så att riksdagen under nästa riksmöte kan få ta ställning till riktlinjer för den avsedda samordningen.

Näringsutskottet noterar med tillfredsställelse vad som i propositionen anförts om den tillämnade utredningen. Det finns enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att nu, som föreslås i motionen 1978/79:2253 (s), ge regeringen närmare anvisningar om hur detta utredningsarbete skall bedrivas. Näringsutskottet utgår från att regeringen och försvarsministern vid sina beslut rörande utredningen på sedvanligt sätt tar skälig hänsyn till de olika intressentgrupperna och att ett snabbt resultat av utredningsarbetet eftersträvas. Det berörda motionsyrkandet avstyrks.

Anställningsgaranti för personal vid Saab-Scania AB

Näringsutskottet har i det föregående uttalat sig om det i motionen 1978/79:2242 (vpk) framförda kravet på ett program för omställning från militär till civil produktion inom krigsmaterielindustrin. Ett anslutande yrkande i samma motion är att riksdagen skall uttala att personalen vid Saab-Scania skall garanteras anställning vid företaget under omställningsprocessen.

Detta yrkande avstyrker näringsutskottet med hänvisning till vad arbetsmarknadsutskottet nyligen (AU 1978/79:21 s. 22) enhälligt och med riksdagens gillande har uttalat om ett förslag av vänsterpartiet kommunisterna om att en sysselsättningsgaranti skulle införas för anställda inom gruv- och stålbranscherna. Arbetsmarknadsutskottet åberopade principiella skäl mot garantier av detta slag. De nödvändiga omställningar som måste ske i vissa branscher bör givetvis genomföras i socialt acceptabla former, fortsatte arbetsmarknadsutskottet och pekade på att flera stödformer, t. ex. 75-procentsbidraget, har introducerats för att möjliggöra en sådan politik. Inom ramen för ett sådant stöd kan det vara möjligt att ge de anställda en viss

garanti av åsyftat slag, sade arbetsmarknadsutskottet.

Näringsutskottet vill i detta sammanhang också erinra om det utredningsarbete med sikte på alternativ sysselsättning för personal inom flygindustrin som har berörts i det föregående. Ett självklart mål för detta arbete är att de anställdas krav på anställningstrygghet skall kunna tillgodoses inte genom statliga stödåtgärder utan genom lönsam ny produktion.

Robotindustriell verksamhet

En del av försvarsmaterielindustrin bör, anför det i propositionen, inriktas mot utveckling och produktion av vissa av de mera kvalificerade robotar som planeras ingå i försvaret. Detta uttalande gjordes kort före det att flygindustrikommittén i mars framlade del 2 (Ds Fö 1979:1) av sitt betänkande, ägnad åt robotindustrin.

Den robotindustriella verksamheten diskuteras i motionen 1978/79:2253 (s). Motionärerna – som räknar med att robotar framgent kommer att spela en viktig roll i försvaret – betecknar det som väsentligt att den framtida robotanskaffningen bedöms samlat för hela försvaret. De anför också att en robotindustriell verksamhet bör kunna kombineras med de resurser som fordras för den framtida verksamheten inom flygplansområdet. Det är rimligt, säger motionärerna, att förslag om den robotindustriella kompetensen på sikt föreläggs riksdagen sedan flygindustrikommitténs betänkande har redovisats. De vill att riksdagen skall ge regeringen detta till känna som sin mening.

Näringsutskottet delar uppfattningen att robotindustriell verksamhet utgör en intressant del av det program för vidgade aktiviteter inom flygplansindustrin som nu förbereds. Militära och försvarsekonomiska bedömningar kommer naturligtvis att ha avgörande betydelse för flygindustrins möjligheter att belägga en del av sin kapacitet med robottillverkning. Sedan flygindustrikommitténs betänkande i ämnet nu har framlagts utgår näringsutskottet från att frågan om svensk robottillverkning snarast prövas och att regeringen därefter förelägger riksdagen resultaten av denna prövning. Mot bakgrund av vad här sagts finner näringsutskottet från sin utgångspunkt inte skäl att föreslå något särskilt uttalande av riksdagen i enlighet med det senast återgivna yrkandet i motionen 1978/79:2253 (s).

Stockholm den 23 april 1979

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Bengt Sjönell (c), Hugo Bengtsson (s), Fritz Börjesson (c), Arne Blomkvist (s), Sven Andersson i Örebro (fp), Birgitta Hambræus (c), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Ingegärd Oskarsson (c), Lennart Pettersson (s), Olle Wästberg i Stockholm (fp), Wivi-Anne Radesjö (s), Sven Eric Lorentzon (m) och Rune Johansson i Ljungby (s).

Avvikande meningar

1. *beträffande plan för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin* av Sven Andersson i Örebro (fp), Margaretha af Ugglas (m), Olle Wästberg i Stockholm (fp) och Sven Eric Lorentzon (m) som anser att den del av yttrandet under nu angiven rubrik som börjar med "De tre" och slutar med "denna motion" bort ha följande lydelse:

De tre motionerna tycks, såvitt nu är i fråga, ha väsentligen likartad innebörd. Förespråkare inom näringsutskottet för motionerna 1978/79:2254 (s) och 1978/79:2297 (c) har visserligen hävdat att de nyss angivna yrkandena i dessa är helt oförenliga och likaså oförenliga med det angivna yrkandet i motionen 1978/79:2242 (vpk), men utskottet finner inte deras resonemang övertygande. Vad det gäller är uppenbarligen i alla tre fallen att riksdagen skall göra en särskild framställning till regeringen om att en plan skall upprättas för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin. Att yrkandet i motionen 1978/79:2242 (vpk) talar om krigsmaterielindustrin, inte speciellt om flygindustrin, synes mot bakgrund av yrkandets motivering inte ha någon avgörande betydelse.

I sitt den 13 mars 1979 avgivna betänkande NU 1978/79:29 med anledning av motioner om krigsmaterielindustrin har näringsutskottet behandlat bl. a. en motion enligt vilken riksdagen skulle hos regeringen begära att ett program skyndsamt skulle utarbetas för civilt utnyttjande av de resurser som kan frigöras genom en nedskärning av krigsmaterielproduktionen. Denna motion tog särskilt sikte på flygindustrins situation. Det önskade programmet var enligt motionärerna motiverat bl. a. för att trygga sysselsättningen för arbetare och tjänstemän inom denna industri. Näringsutskottet påpekade att regeringen i december 1978 hade tillkallat den ovannämnda delegationen (I 1978:09) för beredning av frågor om civilt utnyttjande av flygindustriella resurser och att den vidare i februari i år hade beslutat att en särskild utredare (I 1979:02) skulle tillkallas med uppgift att ge förslag till alternativ produktions- och sysselsättningsplanering inom försvarsmaterielindustrin i övrigt. Utskottets slutsats var att statsmakterna med uppmärksamhet följde utvecklingen inom försvarsmaterielindustrin och att med hänsyn härtill en sådan begäran om utredning som motionärerna föreslog inte var påkallad. Med denna motivering avstyrkte utskottet enhälligt motionen. Riksdagen avsåg motionen den 28 mars. Näringsutskottet kan inte finna att det därefter har

inträffat någonting som ger anledning till en annan bedömning. Den 19 april har näringsutskottet i sitt betänkande 1978/79:36 enhälligt tillstyrkt en väsentligt ökad statlig satsning på rymdverksamheten, vilken blir av särskilt stor betydelse för Saab-Scania AB. Det nämnda utredningsarbetet, vilket också presenteras i propositionen 1978/79:138, bör i övrigt – så mycket mer när det kompletteras med den i propositionen aviserade utredningen om samordning av resurserna för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem – vara helt tillfyllest när det gäller statliga åtgärder för att tillgodose de berättigade önskemålen om planering för ökad civil produktion inom flygindustrin. Näringsutskottet avstyrker alltså de tre nu berörda motionsyrkandena.

2. *beträffande plan för omställning till ökad civil produktion inom flygindustrin* av Bengt Sjönell, Fritz Börjesson, Birgitta Hambracus och Ingegärd Oskarsson (alla c) som anser att den del av yttrandet under nu angiven rubrik som börjar med "De tre" och slutar med "denna motion" bort ha följande lydelse:

De tre nämnda motionerna kan förefalla att i här aktuella delar ha likartad innebörd. I själva verket är emellertid skillnaden mellan dem avsevärd. Motionen 1978/79:2242 (vpk) vidgar på ett i sammanhanget obefogat sätt frågan till att gälla krigsmaterielindustrin i dess helhet. Det nyss återgivna yrkandet i denna motion avstyrks av näringsutskottet. Likaså avstyrker näringsutskottet motionen 1978/79:2254 (s). Den tycks syfta till en långtgående diversifiering av flygindustrins verksamhet. Den ger emellertid ingen anvisning om hur denna utveckling skall finansieras och berör inte alls de problem som genom flygindustrins inbrytning på nya områden kan skapas för företag som redan är verksamma inom dessa. En strategi på lång sikt för den svenska flygindustrin bör i stället, såsom anförs i motionen 1978/79:2297 (c), i första hand ta sikte på att utveckla produktionen av flygplan och flygplansdelar för civilt bruk. Regeringens åtgärd att tillsätta en delegation för att undersöka möjligheterna till alternativ sysselsättning inom flygindustrin är enligt näringsutskottets mening otillräcklig. En särskild statlig flygkommission bör få i uppdrag att dra upp riktlinjer för flygindustrins framtid. Det program som den utarbetar skall ha till syfte att bevara den utvecklade teknologi som flygindustrin förfogar över och att trygga sysselsättningen inom branschen. Näringsutskottet tillstyrker således motionen 1978/79:2297 (c) i den del som här är aktuell.

3. *beträffande visst utredningsarbete rörande flygindustrin* av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Arne Blomkvist, Lilly Hansson, Lennart Pettersson, Wivi-Anne Radesjö och Rune Johansson i Ljungby (alla s) som anser att den del av yttrandet under nu angiven rubrik som börjar med "Näringsutskottet noterar" och slutar med "motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet instämmer i den kritik som i motionen 1978/79:2253 (s) på denna punkt riktas mot regeringen. När en utredning om samordning av resurserna för utveckling, produktion och drift av flygplanssystem nu äntligen kommer till stånd är det angeläget att motionärernas krav beträffande utredningens sammansättning och direktiv blir beaktade. Därför tillstyrker näringsutskottet att riksdagen gör ett sådant uttalande om utredningsarbetet som föreslås i motionen.

Särskilt yttrande

av Margaretha af Ugglas (m) och Sven Eric Lorentzon (m):

Näringsutskottet har som en förutsättning för sitt yttrande haft att det gäller att kompensera flygindustrin för ett stort bortfall av militära flygplansbeställningar. Med denna förutsättning given gör vi de bedömningar som framgår av det föregående. Förutsättningen är emellertid enligt vår mening felaktig. Som framhålls i motionen 1978/79:2241 (m) bör riksdagens beslut i flygplansfrågan bli att arbetet på att utveckla SK 38/A 38-projektet skall fortsätta. Härigenom ändras flygindustrins villkor radikalt jämfört med vad som följer av propositionens förslag. En ökad satsning på civil produktion kan ändå vara motiverad, men den framtvingas inte av ett beslut som, förutom att det i försvarspolitiskt avseende är oklokt, innebär att viktiga industripolitiska hänsyn åsidosätts.

Innehållsförteckning

SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN	
Föredragande statsrådet	1
Motionerna	2
Utskottet	3
VERKSAMHETEN INOM DET MILITÄRA FÖRSVARET UNDER BUDGETÅRET 1977/78	6
VERKSAMHETEN INOM DET MILITÄRA FÖRSVARET UNDER BUDGETÅRET 1978/79	7
DET MILITÄRA FÖRSVARETS FORTSATTA UTVECKLING	
Föredragande statsrådet	7
Motionerna	9
Utskottet	12
Planeringsfrågor	12
Handlingsfrihet inför nästa försvarsbeslut	12
Framtida anskaffning av attack- och skolflygplan	13
Visst utredningsarbete	18
Civilt utnyttjande av flygindustriella resurser	18
Robotsystem	20
Personalfrågor	21
Värnpliktsutbildning m. m.	23
FÖRMÅNER ÅT VÄRNPLIKTIGA M. FL.	
Motionerna	26
Utskottet	26
RAMBERÄKNING FÖR BUDGETÅRET 1979/80 M. M. – MILITÄRA FÖRSVARET	
Motionerna	31
Utskottet	32
ANSLAGSFRÅGOR FÖR DET MILITÄRA FÖRSVARET	
Regeringens förslag	33
Motionerna	37
Utskottet	38
Flygvapenförband: Forskning och utveckling	38
Flygvapenförband: Materielanskaffning	38
Frivilliga försvarsorganisationer m. m.	38
Insatsberedskap	39
Arméförband: Anskaffning av anläggningar	39
Vissa ersättningar m. m.	39
Hemställan	40
VERKSAMHETEN INOM CIVILFÖRSVARET UNDER BUDGETÅRET 1977/78	44
VERKSAMHETEN INOM CIVILFÖRSVARET UNDER BUDGETÅRET 1978/79	44
CIVILFÖRSVARETS FORTSATTA UTVECKLING	
Föredragande statsrådet	45
Motionerna	47
Utskottet	47

RAMBERÄKNING FÖR BUDGETÅRET 1979/80 M. M. – CIVILFÖRSVARET	48
ANSLAGSFRÅGOR FÖR CIVILFÖRSVARET	49
ÖVRIGT TOTALFÖRSVAR M. M.	50
ANSLAGSFRÅGOR FÖR ÖVRIGT TOTALFÖRSVAR	51
ÖVRIGA ANSLAGSFRÅGOR	52
RESERVATIONER	
1. Säkerhets- och försvarspolitiken (s)	53
2. Det militära försvarets fortsatta utveckling – utveckling av flygplan SK 38/A 38 (m)	54
3. Det militära försvarets fortsatta utveckling – riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband (c)	55
4. Det militära försvarets fortsatta utveckling – riktlinjer för studie- och utvecklingsarbete för flygvapenförband (m)	58
5. Det militära försvarets fortsatta utveckling – civilt utnyttjande av industriella resurser (m, fp)	58
6. Det militära försvarets fortsatta utveckling – riktlinjer för planeringsperioden (s)	59
7. Förmåner åt värnpliktiga m. fl. (s)	60
8. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret (s)	61
9. Anslagsfrågor för det militära försvaret (m)	62
SÄRSKILDA YTTRANDEN	
1. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret (m)	62
2. Ramberäkning för budgetåret 1979/80 m. m. – militära försvaret (m, c)	63
<i>Bilagor</i>	
1. Sammanställning av motionsyrkanden	64
2. Yttrande från näringsutskottet (NU 1978/79:4 y)	71

